

Українські Вісті

Ціна 1 км.

UKRAINSKI WISTI • UKRAINIAN NEWS

UKRAINISCHE NACHRICHTEN

Наші закордонні представництва:

Америка: Nesenjuk I. 99 Ave. „С“, New York 9, N.Y., U.S.A.
Англія: A. Bondarenko, 78, Kensington Park Road, London, W. 11
Австралія: Krywolap S. Box 1586, M. G. P. O. Adelaide S. Australie
Аргентина: M. Parasuk, Av. I. M. Campos 556 San Andres F. C. G. Mitre, Argentina.
Бельгія: W. Schklar, 14, Rue F. Stevens, Herstal (Liege), Belgien
Голландія: W. Harasymenko Smaragdplein 75 Utrecht (Holland)
Канада: A. Kramar, 36 Delaware Ave., Toronto 4, Ont., Canada
Франція: N. Grouchetzky, 33, rue Roque de Filloil Puteaux, Seine, France. K-to: Paris CC 11.087.11

ТИЖНЕВИК ПОЛІТИКИ, ЕКОНОМІКИ, КУЛЬТУРИ І ГРОМАДСЬКОГО ЖИТТЯ

Рік XVII. ч. 33-34 /1459-1460/

Herausgeber: Verlagsgesellschaft „Ukrainski Wisti“
Verlagsort: Neu-Ulm/Donau
Druck: Verlagsgesellschaft „Ukrainski Wisti“, Neu-Ulm/Do., Schließfach 32 — Tel. 77529

Неділі 13.-20. серпня 1961 р.

І. БАГРЯНИЙ

Оракул чорної імперіялістичної ночі

(РЕФЛЕКСІЯ З ПРИВОДУ «НОВОЇ ПРОГРАМИ КПСС»)

Перед нами нова «Програма комуністичної партії Советського Союзу», — так називається цей цікавий документ. Цікавий і стилем і змістом. І саме тому цікавий, що це є жадна «програма», а деклямація, патетичний пропагандивний словесний фонтан московського оракула, димова заслона, що має прикривати жаску реакцію імперіялістичного модерного мракобісся й цинічної жорстокости сучасного будівництва московської імперії, прикривати «потьомкінської деревні» комуністичного майбутнього, картину земного раю, що має прийти ні більше як всього за 20 років (точно за 20 років!) на місце теперішнього концентраку народів.

Стиль цих оракульських прорікань вражає ряснотою й безкінечним повторюванням шаблонних заклинань про «могутність комунізму», «про могутність КПСС», про «переваги комунізму над капіталізмом», про «неминучість перемоги советської системи у цілому світі» і т. д., і т. п. Безкінечне тупцювання на тім самім місці, на яким тупцюється советська пропаганда вже скоро 45 років, — вмовляння усьому світові, що чорне є біле, а біле є чорне, замість «радянської солодким співом комуністичної сирени й прикривання ним жаскої дійсности терору, геноциду народів, узурпації людських прав, голоду, холоду, старчачого життя й поневіряння мільйонів рабів, рабовласництва, безправ'я, відсутности елементарних людських свобод для особи й цілих національних спільнот. Це пропагандивне словоблуддіє призначене для гіпнотизування власних мас народних, і людей вільного світу

Читаючи цю програму, впадає в око з граничною яскравістю одна особливо характерна риса: всі гіперболи про скорий прихід царства комунізму відштовхуються від чогось зовсім не-комуністичного, й побудовані (а за ними побудована так і ціла програма), як **протиставлення** чомусь, що не є комуністичним раєм, що має правити за чорну тінь до яскравого світла недалекого майбутнього, яке малює московський оракул. Те «щось» є... теперішня дійсність в ССРСР. Оракул (збірний оракул, КПСС), сам того не помічаючи, видав собі якнайгірше свідчення, присуд, ствердження фіяска всіх його 45-літніх ентузіастичних розпинань за т. зв. «будівництву соціалізму-комунізму» в ССРСР; ствердив свою безпардонну забріханість про несамовиті осяги того будівництва. Ціла теперішня нова програма побудована на фразях: «буде», «прийде», «пошириться», «станеться». От беремо ці ударні фрази на вибір (а їх так рясно в «програмі» оракула, як зірок на небі):

«Оплачувані відпустки поширяться поступово й на колгоспників»...

«Пенсії по старості поширяться й на колгоспників»...

«Повністю буде задоволена потреба міського й сільського населення в усіх видах медичного обслуговування...»

«Буде налагоджена культурна торгівля»...

Увага!

В зв'язку з відпустками і хворобою деякого з технічного персоналу це число «УВ» виходить подвійним. Наступне число «УВ» так само вийде подвійним, тобто ч. 35-36(1461-1462) з датою 27. серпня і 3. вересня 1961 р. Ред. «УВ»

«Буде розв'язана житлова проблема»...

«Значно розшириться випуск автомашин для населення»...

«Удосталь задовольнятимуться потреби всіх верств населення у високоякісних товарах широкого споживання...»

«Все населення дістане можливість удосталь задовольняти свої потреби в високоякісному й різноманітному харчуванні»...

«У народньому споживанні значно зросте частка тваринницьких продуктів (м'яса, жирів, молочних продуктів), фруктів та високоякісних овочів»...

«Значно підвищиться оплата праці»...

І т. д. З цих формул «буде», «станеться», «підвищиться», «розшириться», «задовольнятиметься», тобто з абстрактних деклямаційних обіцянок зшита ціла ця «програма». А як ~~вже~~ ~~станеться~~, то тоді й буде «комунізм». А станеться це все всього лише ~~за~~ 20 років. До 1980 року!

«Комунізм» той намальовано такими рожевими фарбами, що навіть у найбільш добродушних і довірливих людей це викликає іронічну та глузливу посмішку, а в людей більш принципових все це словоблуддіє викликає огиду й обурення. Справді, якого треба цинізму, щоб після 45-річної практики будівництва комунізму й трагічних вислідів такого будівництва досі, в умовах голоду, холоду, цілковитого безправ'я мас і цілих націй, в умовах ще тільки вчора виданого декрету про розстріл (кару смерті) незчисленим «тунеядцям», «дармоїдам», «ворам», «розтягувачам соціалістичної власности», «хуліганам», моральним «покручам» і т. п., словом — в умовах власного осуду советського суспільства, як суспільства вкрай розкладеного й роз'їденого гангреною амо-

ральности, злодійства, «ледарства», «ревізіонізму супроти системи комуністичної» (а причиною цього є злидіні, безпросвітна й трагічна нужда всіх трудящих!) — щоб у цих умовах раптом заявити, що за 20 років буде побудовано зовсім новий світ, — **комунізм**, суспільство досконале й ідеальне, багате, культурне, високоморальне, суспільство советських янголів, де держава всіх нагодує безплатно, вивчить безплатно, водитиме в театри й опери безплатно, водитиме в трамваях, автобусах, поїздах і літаках безплатно, все безплатно... безплатно... безплатно... Читач читає це прорікання московського оракула (цюю програму) й у нього очі деруться на лоба... не від захоплення, а від такої «потьомкінської деревні». Виходить не життя, а «разлюлі маліна!» І всього за двадцять років.

Не життя, а «комунізм», який виглядає на суспільство суцільних «тунеядців», «нероб», насолоджувачів з комуністичних благ, за принципом — «кожному по потребі, від кожного по змозі». Потреби нічим не обмежуються, бож

усе буде безплатно і скільки людина забажає, ясна річ (бо норм тут оракулу не встановлює!), ну а щодо можливостей, то не буде ж примусу, а людина сама, керуючись власною комуністичною свідомістю, буде робити скільки зможе, тобто скільки схоче. І не буде закону про розстріл, як не схоче взагалі. Але...

Але, почувавши сам, що він зарпортувався в цім мальовидлі оракульським, здійснювач цього комуністичного раю, «мудра партія», додає в кількох місцях маленькі штришки, які геть перекладають усяю цю «потьомкінську комуністичну деревню». Бо треба ж відповісти, як до цього раю буде дійдено за такий короткий термін? Хто й якими методами це здійснить? І от виявляється що поки там суць та діло, поки там дійдеться до цього царства «тунеядців» і комуністичних «нероб», мусить бути ще інтенсивніше застосовано ПЛЯНУВАННЯ І ПРИМУС, ПОТОГОННА СИСТЕМА, АКОРДНА ПРАЦЯ, ЗДЕЛЬЩИНА, СИСТЕМА ПРЕМІЙ І МАТЕРІЯЛЬНОГО СТИМУЛЮВАННЯ (Продовження на 9-й сторінці)

ПРОЖЕКТОР

Якщо б завтра війна...

Ми у війну не віримо й це ми висловили в попередньому числі нашої газети.

І ми війни не хочемо.

Однак війни не завжди починаються по плану, а вже ніяк не залежать від бажань чи небажань простих людей. В сьогоднішній напруженій ситуації війна може й вибухнути, зовсім непередбачено, несподівано, з якихось таких причин, яких потім ніколи не зможе пояснити історія. Тим більше, що після цієї війни вряд чи залишиться взагалі хтось хто буде писати історію і вряд чи залишиться на земній кулі само поняття «історія». Завжди існують ті прокляті «малі речі», які якось

так повертають події, що ніхто того ані передбачав, ані не припускав, ані не хотів.

Тож ті, що панікують перед війною, або ті політики, які будують свою малу й велику «теж політику» на цім панікуванні, може й мають рацію, сутеруючи думку про війну, про «вишальні», «надзвичайні», «історичні події», про «критичну ситуацію» і т. д.

Так от, що ж буде, якщо б справді сталася «завтра війна». Слід поглянути тверезо на речі.

Поминаємо «місячний ландшафт», в який обернеться земна куля, а наша батьківщина найперше. До цього може, справді, й не дійде. Особливо коли ціла «війна за Берлін» обернеться в таку собі «Корею» чи «Ляс» у Німеччині, й на тім окошиться.

Першим вислідом навіть такої «Кореї» буде біда для наших політиків, що на цім будують свою стратегію внутрішньої серед-української політичної боротьби. На загроженій території тоді яка ж може бути українська політика? Тож, якщо б завтра війна, треба негайно осідок Державного Центру нашого приборати з загроженої території, перенести його десь, де він хоч приблизно міг би діяти в умовах війни, а не щезнути в кілька хвилин після вибуху війни, безславно й безслідно. І, мабуть, таки, найкраще його було б перенести за океан. Може є якась, якщо не свідомо, то підсвідомо мудрість у намірах перенесення ДЦ за океан, які (наміри) нуртували й нуртують віддавна вже серед ріжних кіл і воскреслих людей.

І другим вислідом буде — всі наші партії і групи враз зрозуміють, що перед цім фактом, на цьому тлі і в цій світовій ситуації всі їхні «великі проблеми» міжгрупових розгріх нічого не варти, а ще менше варта вогтузня ріжних пристрасних самоїдів «з Божої ласки». Єдина надія, що війни не буде і таким чином все буде «в порядку».

Ані «грим не вдарить», ані ніхто «не перехриститься».

І це добре. Бо все таки це краще, аніж тікати десь стрімголов, тільки на цей раз невідомо в якому напрямку.

Бо навіть коли б у висліді війни вибухла революція, то хто ж із наших політиків побіжить у той бік, а не в протилежний!

ОБ'ЄДНАННЯ ДЕМОКРАТИЧНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

запрошує українське громадянство Америки й Канади

на
11-й З'їзд ОДУМу в США
ТА
ВЕЛИКУ ЗУСТРІЧ ОДУМу

АМЕРИКИ й КАНАДИ

ПРИСВЯЧЕНУ СОТИМ РОКОВИНАМ Т. ШЕВЧЕНКА

що відбудеться 2. й 3. вересня в ОСЕЛІ РОБІТНИЧОГО СОЮЗУ «ВЕРХОВИНА» в ГЛЕН СПЕЙ, НЬЮ-ЙОРК, США.

В програмі з'їзду: в суботу, о 12-й год. дня — відкриття з'їзду; привітти, звіти керівних органів ОДУМу в США, дискусії, вибори нових керівних органів

О 9-й год. вечора

Велика забава

з вибором всеоудумівської королеви, в великій залі оселі Робітничого Союзу «Верховина»

В програмі ЗУСТРІЧІ ОДУМу:

Неділя 3. вересня. Від 10-ї год. ранку — польова служба Божа. 1.30 — розпочинається офіційна частина. Зустріч відкриває голова ЦК ОДУМу Євген Федоренко. Промовлятимуть: Юрій Дивнич та Юрій Мартинюк. В дефіляді візьмуть участь філії ОДУМу Америки й Канади. Великий концерт оудумівських мистецьких сил США й Канади. В мистецькій частині виступить гуморист Гриць Мотика з Чикаго. Спортові змагання філій за чашу ОДУМу.

За ближчими інформаціями звертатися до місцевих філій ОДУМу.

ЗАКЛИКАЄМО ВСЕ УКРАЇНСЬКЕ ГРОМАДЯНСТВО ВЗЯТИ МАСОВУ УЧАСТЬ

ЦК ОДУМу
та ГУ ОДУМу в США

Юл. МОВЧАН

Чому українських журналістів не видно в американській пресі?

Багато наших читачів напевно не раз дивуються: що роблять українські публіцисти і журналісти на еміграції? Чому вони і далі обмежуються майже виключно рідномовною пресою, замість того, щоб виходити «в світ», виходити на сторінки чужомовної, зокрема, англійської преси? Адаже на еміграцію виїхала велика кількість працівників української преси, маємо свої спілки журналістів, клуби і т. д. Тим більше, що хто-хто, а журналісти і публіцисти могли б дуже багато зробити в тій ділянці, яка є найважливішою в праці політичної еміграції — в ділянці пропаганди української справи серед чужинців, розподілу Російської імперії на національно-незалежні держави як конечної передумови забезпечення довготривалого миру в світі, і т. д.

Не беруся виправдовувати своїх колег по перу. Правда, працівники української преси вже чимало зробили і роблять для справи визволення поневолених Росією народів (пригадати хоча б видання монументальної «Білої книги про чорні діла Кремлю»), проте при ще більшій активності і бажанні можна було б зробити багато більше.

Але мусимо сказати, що не вважаючи на все, коли йдеться про викриття злочинів московського імперіалізму на сторінках, скажімо, американської преси, то спроможності українських журналістів в цій ділянці з багатьох причин дуже обмежені. Існує багато «об'єктивних», тобто, незалежних від нас причин, які дуже утруднюють використання американської преси для справи мобілізації американської громадськості й американського політичного світу проти найбільшого сучасного ворога людства — червоного московського імперіалізму і колоніалізму. Цих причин є кілька.

Одна з них криється в самій структурі американської преси. Треба знати, що пересічна американська газета (не говорячи вже про журнал) — це не те, що, скажімо, наші «Українські вісті», редактор яких напевно не відмовиться надрукувати від будь-кого і на будь-якому тему статтю. Якщо така стаття має певний інтерес для українських читачів, написана культурною мовою й якщо для цього дозволяє місце в газеті. (Правда, редактори газет «відомого» українського політичного угруповання на еміграції, наскільки нам відомо, приймають до друку матеріали виключно своїх однодумців.)

В США навпаки — чим більша газета, тобто, чим вона має більше сторінок, тим тяжче для звичайного «грішного» читача попасти на її сторінки. (Хіба якщо той «грішний» вчинив би якийсь більший злочин: тоді б не одна, а всі газети, виходячи з сенсаційних міркувань, голосно затрубили б про нього, і то навіть з перших сторінок, незалежно від того, чи хотів би він такої «реклами», чи ні. Включно з розміщенням фотографій і т. д.) Тому в той час, коли така найбільша газета в світі, як «Нью-Йорк Таймс», яка, звичайно, виходить кожного дня на 300-400 сторінок, за останні роки, наскільки нам відомо, не помістила жодного листа українського автора на тему оборони поневолених Росією народів. Менші газети, на зразок «Толедо Бладе», «Форт Вейн Джурнал-Газета» та інші час від часу містять листи наших авторів. І якщо і появляються якісь прихильні згадки про українців на сторінках «великої» американської преси, то тільки після великих старань і то дуже рідко. (Років десять тому, під час відвідин редакції американської щоденної газети «Свобода», автор цих рядків був свідком, як кількох відомих українсько-американських діячів, в тому числі сл. п. недавно померлий Дмитро Галичін, радилися, якби то «обробити» одного з «штатних» кореспондентів вищезгаданого «Нью-Йорк Таймсу», аби він з своєї «ласки» помістив прихильну для українців замітку з нагоди якоїсь події).

Говорячи про розміри, тобто, про «площу» американських газет, треба знати, що в цій ділянці ця преса вже давно побилла всі світові рекорди. Навіть провінційні газети тут виходять не менше ніж на 50-70 сторінок. Центральні ж або «головні» видання появляються звичайно на 150-200 сторінках

(а в неділі значно більше), не враховуючи сюди ще різних додатків у вигляді, з дозволу сказати, журналів, коміксів та іншої порнографічно-кримінальної макулатури. Те, що понад 80% «площі» цих величезних шмат газетного паперу вивчено виключно нудними і примітивно-одноманітними рекламами — це інше питання.

Але справа не тільки в рекламах, для яких редактор американської газети завжди дає перевагу (бо реклами річ платна: за статтю він мусить платити сам, в той час як за рекламою йому платять). І то платять дуже добре! Наприклад, в першому кварталі минулого року відомий україножерський журнал «Лайф» мав прибутків тільки від одних «бізнесових» оголошень, тобто, реклам на суму 25 541 228 дол. Після нього йде «Сатирдей Івнинг Пост», який за той самий період часу «заробив» на рекламах 17 839 174 дол. Далі йдуть: «Тайм» — 8 315 014 дол., «Лук» — 5 504 263 дол., «Ледіс Гом Журнал» (журнал для жінок) — 5 171 593 дол. та, нарешті, «найбідніший» «МекКол», який «заробив» за три місяці на рекламах «тільки» 3 364 024 дол.).

Справа також у тому, що вся американська преса, в тому числі не тільки «велика», але і мала, «обсаджена» штатом певних старанно підібраних дописувачів (тут їх, звичайно, називають «колумністами», від слова «колона» або шпальта — широко вживані в газетній техніці терміни), які і тільки які мають право та можливість друкувати свої статті. При тому, їхні статті появляються не в одній якійсь газеті, а одночасно в сотнях американських часописів, і то на певно визначеному місці і кожного разу в супроводі фотографії такого публіциста.

Звичайно, це не означає, що такий «колумніст» одночасно бере також гонорар з усіх тих газет, де його статті публікуються. Якби так було, то американські журналісти напевно через деякий час стали б більшими мільонерами, ніж сам Рокфеллер з Фордом разом. Американський «колумніст» бере одноразову платню від певного «синдикату», з яким він складає відповідну умову. (До речі кажучи, складення умов між працедавцем і робітником у США поширене, мабуть, більше, ніж в будь-якій іншій країні. Наприклад, тут навіть учитель, перед тим як бути прийнятим на працю, мусить підписати (Закінчення на 3-й сторінці)

А. К-ИЙ

Проблеми розвитку демократичного руху на еміграції та перспективи серед українців в Австралії (ДОПОВІДЬ ВИГОЛОШЕНА НА 2-МУ КРАЙОВОМУ З'ЇЗДІ ТСУНРАДІ В АВСТРАЛІЇ)

Хвальна Президіє з'їзду та Високоповажані Делегати і учасники з'їзду!

Я не претендую на повність у викладі. Моїм завданням є подати думки і тези, які в ході дискусії можуть бути поширені.

Говорячи про демократичний рух, я маю на увазі як ТСУНРаді, так і всі інші організації, що стоять на засадах ДЦ УНР.

ПЕРША ПРОБЛЕМА

Першою проблемою розвитку демократичного руху є справа застосування пріоритету політичності в суспільній діяльності. Досвід розвитку суспільства та народів бездискусійно показує, що лише маючи власну державу можна забезпечити життя та добробут і культуру народу. Держава ж завжди вибирається народом, коли він діє під проводом своїх політичних сил, тобто політичних партій. Ніколи ніякий нарід не здобув своєї держави без свого власного політичного проводу, тобто партій.

Особливе значення пріоритету політичності в діяльності набуває для нації, яка бореться за здійснення своїх державних аспірацій. І тут окреме значення має діяльність еміграції — такої нації. Завданням еміграції є суто політичне, тобто всяляка допомога своєму народові в прискоренні як процесів визволення на батьківщині, так і в створенні сприятливої кон'юнктури міжнародної, та організування самої еміграції, щоб вона була здібною одночасно прийняти поважні завдання при самому визволенні Батьківщини. Без переведення в нашій діяльності пріоритету політичності — годі думати про виконання завдань для свого народу.

С. РОМАНОВИЧ

Вишкіл чаклунів

Ляйтмотивом московської політики є: «Для досягнення мети, — всі засоби добрі». Коли інтереси збереження й оборони імперії вимагали запрягти до комуністичного воза Православну Церкву — кремлівські правителі слова Леніна, що «релігія — опіум для народу» сховали під сукно і відновили московський патріархат, переодягнувши емведистів у єпископські ряси та наказали відпустити борода. Таким чином, була створена видимість свободи релігії в СССР.

Всі розмови на Заході про переслідування релігії припинилися. Але щоб Москва, — запеклий противник збожжів, — вишколювала відьом, знахарів і чаклунів, це щось, напевно, подиву гідне. Скрізь і всюди російські пропагандисти кричать, що треба народи освідомлювати і давати їм освіту на їхньому шляху до визволення від колоніалізму. А самі вишколюють «злих духів» — носіїв темряви, щоб задуруманувати ці самі народи. Для людини, логічно думаючої, це парадокс. Адаже не можна сполучувати речі, які одна другу взаємно виключають.

Для Москви парадоксів немає. Все спрямоване до однієї цілі — підбоя світу. Час же не терпить. Колоніальні народи виборюють незалежність без допомоги Москви. Пропаганда комуністичної ідеології, базованої на принципах клясової боротьби, не має успіху, прицелювати інтернаціональну ідею перманентної революції в добу рясного розвитку націоналізму серед народів Африки й Азії є безнадійною справою. Тому то кремлівські «винахідники» вирішили, що легше підпорядкувати своїм цілям інстинкти темної маси через віру їхню в злих духів різного роду забобони.

Такою справою, поряд з іншими подібними, займається університет дружніх народів у Москві, про який ми вже не раз згадували на сторінках «УВ».

В той час, як британський народ з ентузіазмом вітає «першого космонавта» Ю. Гагаріна, коли посол СССР Солдатов п'є з цієї нагоди тост у Букінгемському палаці за мир і дружбу, його заступник із советської амбасаді Леонід Рогов і Віктор Яроцький давали накази колишнім студентам університету дружби народів ім. Льюмуби, як повалити уряд в Нігерії, яка зовсім недавно дістала незалежність від Англії.

Газета «Сандей Телеграф» в ч. 24 за 16. 7. 1961 р. вмістила зізнання колишнього студента спочатку Лондонського університету, а опісля московського

«УДН» Антоні Г. Окотча, який зрештою дав своє становище російському агенту, порвав з комунізмом і своїм поступованням дуже прислужився не лише Нігерії, але й для народів усього африканського континенту.

Студент А. Окотча з дружиною поїхав до Москви студіювати міжнародне право. Його ж там вчили як ненавидіти західно демократію, як володіти ножем, пістолем, автоматом, як кидати гранати в натовп, як зривати мости, як нишком уночі когось замордувати, як отруїти, як пролазити в керівники опозиційних партій і під шильдом «народного фронту» скидати законний уряд і, нарешті, як знищувати фізично найбільше впливових противників.

Всі студенти «УДН» в гуртожитках розміщені по чотири в кімнаті і п'ятий наглядач — росіянин. Перші шість тижнів дають горілку і пиво. Пізніше ці напитки припиняють видавати, заявляючи, що «ви приїхали сюди вчитися, а не пиячити».

Ось що пише А. Окотча про курс чаклунів («вітчдокторів»), що організований спеціально для африканських студентів.

«На першій лекції, на яку я прийшов з дружиною, ми знайшли проф. Софрончука серед черепів, скелетонів, різного роду гадюк і інших страшних потвор, вироблених з пластики. Почав він свою лекцію словами:

— Як ви знаєте, у деяких відсталих частинах Африки релігійні пережитки міцно закоренилися. Лише вживаючи ці засоби, ви можете досягти політичної цілі. Справа вимагає прийняти систему, подібну до руху мав-мав, яка викликала повстання в Кенії. Один «вітчдоктор», який діє серед примітивних людей, може зробити багато більше, ніж 10-12 політичних учителів. Він може скерувати рух маси в такий бік, який йому потрібний. Добре, тоді уявімо, що він комуніст?

Професор почав демонструвати своє мистецтво. Він поставив на стіл череп в положення для команди, подібної до такої:

— Говорить твій предок. Я наказую тобі — наступної ночі піти й убити британського губернатора і принести його голову та руки мені. Якщо ти не послухаєш, я пошлю на тебе злих духів, які знищать тебе і твою родину.

— Я спірит божий, наказую тобі спалити дім такого то англіця і звалтувати його дружину та доньку. Якщо

чуємо теж, що партій забагато і всі вони ні до чого й є смішним на еміграції творити партії. На такі думки маємо слідує спростовання. Роль організованої в політичну силу еміграції є надзвичайна для виборення держави. Чи здобув коли який нарід свободу, маючи лише театр, хори, та футбольні команди? Далі, — коли на Батьківщині умови існують такі, що там панує тоталітаризм і там не має ніякої змоги в формуванні ПОЛІТИЧНОЇ ДУМКИ І ДІЇ, коли нарід там знаходиться як в концетраку, то що має робити емігрант, що зве себе політичним і хоче допомагати Батьківщині? Такий емігрант, будучи чесний з собою і до свого народу, має бути організованим в політичній організації і в ній працювати не для міжпартійної боротьби та ще і неморальними засобами, як то подекуди здибуємо. Ні! Політичний емігрант має працювати в політичній організації над ПРОБЛЕМАМИ ВИЗВОЛЕННЯ І ПРАКТИЧНО І ТЕОРЕТИЧНО, розробляючи ТАКТИКУ І СТРАТЕГІЮ майбутнього бою.

Тому партії на еміграції потрібні, оскільки на Батьківщині немає умов на формування політичної думки і дії в організованому вигляді.

«Б'ючи» партії на еміграції, ті що «б'ють», покликаються на їхню слабкість, помилність і малочисельність. На це відповідь, хто логічно думає, який нарід, такий і його політичний провід — політичній партії. Наприклад, якби в 1917 році були сильні якісно і кількісно політичні партії того часу, то Україна стала б державою. Тоді неписьменний дядько стояв і виглядав з-за клуні — яка власть міняється. На жаль, і тепер, по 40-ка роках і по при-

ДРУГА ПРОБЛЕМА

Другою проблемою — наші політичні сили, їхня якість, кількість та і наше розуміння демократизму.

Чуємо досить часто, що партії на еміграції непотрібні. Там, на батьківщині, — так, а тут немає терену, не треба і партій. Як продовження таких думок,

ти не зробиш цього, ти і твоя родина через сім днів будете під землею.

— Я шанго, водник з глибокого дна річки, якщо ти не вступиш в комуністичну партію і не слухатимеш, що лідер скаже робити, я заберу тебе з собою.

Професор показав, як цей голос можна викликати при допомозі радіомікрофонів. Далі він навчав нас: як симулювати спіритизм при гвалтуванні; як пелвлятися серед мари штучно виторреного диму; як викликати несприродні звуки в скриньках; як заставити скелет мертвяка ходити в темних кімнатах; як появлятися в домах своїх ворогів, претендуючи, що ми є злі духи.

Одна дівчина з Кенії, яка каже, що вона є племінницею Кеняті (лідер мавмав, — С. Р.) спочатку дійсно вірила в чаклунів. Побачивши, що можна робити за допомогою створених росіянами апаратів, вона присяглася, що поїде додому і буде науковим «вітчдоктором», щоб вести за собою всіх кікую.»

Направду мусить бути щось не в порядку з тим комунізмом, коли Москва дається до методів такого обдурювання, вишколюючи різного роду чаклунів, відьом. А щоб затаїти когось у комуністичну партію, то треба вдаватися аж до водників і лісовиків. Вже сам цей факт говорить про повний крах комуністичної ідеології не лише всередині СРСР, але й навіть у економічно відсталіх народів, на які так багато покладав надії Хрущов, проголошуючи новий курс російської експансії.

Під час лекції професори стало підкреслюють: «Пам'ятайте, що сьогодні ви студенти, але завтра ви будете лідерами революційного фронту.»

«Якщо совєтський уряд вважатиме за необхідне і буде в стані постачати зброю, лідери повстаючого руху повинні навчитися володіти нею досконало.»

За словами А. Окопча, студенти для університету спеціально підбираються. Більшість із них спроваджується до Москви нелегально через Судан. За короткий час, вживаючи своїх методів перевиховання, росіяни досягають того, чого вони хотять — ненавидіти те, що вони ненавидять, і любити те, що вони люблять.

Що стосується автора, то йому було приділено спеціальну увагу, бо він мав бути особою, що планує і керує змовою (планер). А Окопча був не лише зібраний студент, що скоро сприйняв комуністичну доктрину, але його дружина є сестрою високого британського коміснера д-ра Азіківе, яка стала, після закінчення студій, російською шпигункою. Саме ця обставина полегшувала

Складайте на Пресовий фонд «УВ»!

бути на еміграцію як політичні емігранти, маємо поміж собою не одного, образно сказавши, «дядька». А шкода, бо всі тепер письменні і випили не один ківш лиха. Щоб партії були сильні і якісні, треба підносити їхню якість, підносячи політичну культуру їхнього членства. Повторюю, який нарід, такий і його політичний провід. Яка політична еміграція, такий і її політичний провід — її партії. Тому, кепкуючи з партій, кепкуємо самі з себе. Для нас, демократів, є обов'язком утримувати наші політичні сили — демократичні партії на високому поземі, як якісно, так і збільшувати їх кількість. Не забуваймо, що нарід наш хоче мати демократичну самостійну державу. Тому, коли хочемо допомагати своєму народові, то маємо розвивати на еміграції українську політичну думку і дію.

Справа розуміння демократизму має також велике значення. Не досить називали себе демократом і це ніби буде все. Перш за все розрізняймо демократизми як суті, тобто як політичний демократизм; і демократизм організаційний. Організаційним демократизмом є те, коли організація провадить свою внутрішню діяльність на демократичних засадах. Такими організаціями будуть навіть всякі кооперативи та і наші громади, а також і політичні організації, в яких внутрішня діяльність поміж членством побудована на демократичному принципі вибору свого керівництва. Однак, це не буде демократизм по-суті — політичний демократизм. До політичного демократизму зараховуємо ті політичні організації, в яких метою їхнього існування є боротьба за встановлення демократичного ладу в краї-

переведення змови. Першим завданням Окопча було — вербувати в Англії нових студентів для «УДН». Крім того, він одержав також наказ організувати кольорових студентів, які студіюють у Британії, для участі в демонстрації по забороні атомової зброї і проти розташування американських ракетних баз.

Але коли Леонід Рогов утаємничив його в детальний план перевороту, згідно якого мав бути вбитий д-р Азіківе, А. Окопча зрозумів, на якому шляху він і його дружина опинилися; він зрадив таємницю перевороту урядові Британії.

Варто також зазначити, що в той час, коли британський уряд покладає багато надій на неіснуючі протиріччя між СРСР і Китаєм, Москва з Пекіном поділили між собою сфери впливів в Африці. Совети заопікувалися головним чином колишніми британськими колоніями, а Китай — французькими.

Методи вишколу агентів в Пекіні ті самі, що і в Москві. Підбір кандидатів у терористи також подібний. Перевага надається особам, які мають певну освіту, але які б не були занадто успішними в науці та які б не мали своєї власної незалежної думки. З таких людей найлегше зробити фанатиків «армії визволення».

Камерун (колишня французька колонія) — зараз незалежна республіка, до якої з 1. 10. 1961 р. має приєднатися Південний Камерун, який зараз перебуває під британським протекторатом. Тут також викрито протиурядову змову, інспіратором якої є Китай. Арештовано п'ять вишколених терористів, які пройшли десятиденний вишкіл у Пекіні. Знайдено автоматична зброя і різного роду документи, в тому числі і тижневий розклад теоретичного і практичного партизанського вишколу.

Цих двох прикладів досить, щоб зробити висновок, як на ділі виглядає московська турбота про долю колоніально повноволених народів. Вживаються всі засоби і методи, щоб підбити вільні народи під своє панування, які з великими труднощами здобули собі незалежність. С. РОМАНОВИЧ

Лисичанський хімічний комбінат (Луганська обл.) випустив першу партію рідких добрив — вугле-аміаків, що одержують з відходів виробництва. Вони призначені для підживлення посівів кукурудзи і технічних культур. Дослідно-конструкторське бюро синтетичних продуктів Луганського раднаргосту почало проектування потужної промислової установки для виробництва рідких добрив, збагачених сечовиною. («РУ»)

ні і по встановленні — намагання його вдержати. В нас, українців, до політичного демократизму належать ті наші політичні організації, що стоять на засаді відновлення демократичної республіки українського народу.

Саме розуміння демократії в нас поміж членами демократичних організацій залежить не тільки від того, що ми декларуємо себе прихильниками УНР, а й від нашої поведінки як членів політичних організацій. Тобто для діячів політичного демократизму мусить бути неодмінною умовою їх (членів) також і демократизм внутрішній чи внутрі-організаційний. Мета і тактика мають себе доповнювати, а не суперечити одне одному.

ТРЕТЯ ПРОБЛЕМА

Наступною проблемою є справа політичної консолідації українських демократичних сил на базі ДЦ УНР, тобто поширення бази для дії та створення суцільного національного політичного фронту на еміграції. Це потрібно і для того, щоб політичний авангард еміграції не мав марної витрати своїх сил та забезпечення успіху під час визвольного зриву. Від того, чи досягнемо консолідації бодай у більшій мірі, ніж то є зараз, залежить успіх цілої нашої політичної праці назовні та притягнення більшої кількості політичних емігрантів до прямої політичної діяльності. Противники консолідації на базі ДЦ УНР мусять урахувати один красномовний факт, що, живучи на еміграції, всі вони живуть в країнах з демократичним устроєм і тому вони самі на власному досвіді пересвідчуються в перевазі демократичного ладу і до нього ж звикають їхні власні діти,

Чому українських журналістів не видно...

(Закінчення з 2-ї сторінки)

умову, що він приймається на працю лише на певно визначений час, після якого він може бути звільнений навіть без попередження.

Щоб дістати право належати до такого «синдикату журналістів», для цього не тільки треба виказатися відповідними кваліфікаціями, рекомендаціями і т. д., але також треба мати добру протекцію, треба щоб хтось такого кандидата в «сидикати» добре «попхнув». І коли такий щасливець переможе всі бар'єри і дістане посаду «колумніста» при синдикаті, тоді до нього не тільки щомісячно попливуть грубі тисячі доларів, але також одночасно про нього рознесеся «слава», реклама, бож його статті (разом з фотографіями!) будуть одночасно читатися в сотнях щоденних газет, тираж яких в загальній сумі складає десятки мільйонів примірників. Правда, згідно умови, він мусить так тяжкувати працювати: кожного дня — чи то є «надхнення» писати, чи нема, він мусить здати синдикатові відповідного розміру статтю. Чи все те, що він пише «під стандарт» і на замовлення справді цінне, щоб його друкувати аж в сотнях газет — це інше питання. Головно, своїм матеріалом він мусить заповнити відповідне місце в газеті.

Але як же з читачами, публікою? Невже вони не мають ніякого доступу до сторінок американських газет? Невже тільки «колумністи» мають право там друкуватися?

Ні, аж так погано воно не є. Для цього в більшості американських газет і журналів є спеціальна рубрика: «Листи до редактора». Тільки під такою рубрикою може бути надрукована та чи інша стаття «стороннього» дискусивача. При цьому, такий лист мусить бути обов'язково підписаний повним прізвищем та ім'ям автора та мусить бути подана (і то навіть в газеті) повна його адреса (чого, наприклад, не вимагається від жодного «колумніста»).

Але це ще півбіді. Справа не тільки в «листах до редактора» та в подачі повних імен та адреси автора. Головна біда в тому, що на такі листи відводиться мізерно мала частина площі газети. Ось недавно, перед тим як писати цю статтю, я купив недільне число газети «Клівленд Пресс» — «найбільшої щоденної газети штату Огайо». Воно мало не більше не манше як 314 сторінок. Шукаю за листами. Виявилось, що на них відведено навіть менше ніж одну сторінку. Тобто, говорячи мовою відсотків, на листи своїх читачів, які (листи) є «голосом народу» в справжньому розумінні цього слова, редактор

«соізволіл» відпустити навіть менше ніж 0,3% «площі» своєї газети. І так є в усіх американських газетах (хоч в деяких взагалі нема навіть і цього). В регулярних (не недільних) виданнях ще менше можна побачити тих листів.

Тому, якщо поставити питання, в якій мірі американська публіка користується передбаченою конституцією «свободою преси», то треба відповісти, що в дійсності, тобто, практично ця свобода обмежена лише до якихось десятих частин одного відсотка, тобто «голосові народу» в американській пресі відведено навіть менше, ніж 1% загального об'єму часописів!

Правда, дехто може сказати: алеж ніхто нікому не може заборонити видавати свої власні, незалежні газети, журнали. Видай газету і друкуй там що хочеш!

Так, це правда: в США дійсно вільно кожному видавати будь-яку газету, і в цьому розумінні в США дійсно існує така велика свобода преси (про свободу слова вже не говоримо), про яку, наприклад, повноволени Росією народи не можуть навіть мріяти. (Наприклад, в США легально видаються комуністичні газети та інші більшовицькі видання.) Але виникає питання, як це практично можна здійснити? Бо одна справа мати право щось зробити, а зовсім інша — здобути можливості здійснити те, чого бажаєш. Де взяти грошей, щоб таку газету не тільки видати, але щоб також її на відповідному рівні втримати, витримати конкуренцію з багатьма іншими «завансованими» часописами і видавництвами, які володіють колосальними сумами грошей, за які вони можуть успішно вести свою пропаганду, можуть видавати часопис по значно меншій ціні, ніж навіть є вартість самого паперу, на якому вони друкуються (дефіцит покривається оплатами за реклами).

Подібне можна б сказати про американські телевізії. Що з того, що багатьом глядачам американських телевізій не подобається сексуально-кримінальна тематика телевізійних програм? Формально ці глядачі могли б (тобто, мали б право!) побудувати свої власні, незалежні надавачі телевізійні станції і через них передавати те, що їм доводилося. Але де на це взяти грошей? Хто все це буде «спонсорувати»? Багаті «дядьки» на це не дадуть грошей, бо в їхньому інтересі не є популяризація, наприклад, класичної музики, а зовсім щось протилежне.

Те ж саме з пресою. Компанії, які виробляють горілку або цигарети й які володіють мільярдами капіталу, не бу-

дуть в міжнародній політиці, бачимо як ці події відбуваються не в корисному для нас напрямі. І тому навіть у не-давно активних і визначних учасників нашого політичного і суспільного життя створюється песимізм і відхід від будь-якої праці. Мовляв, усе пропало. Війни не буде. Марна праця. Немає виглядів на відновлення суверенності української. Такі думки — це наслідок слабких нервів у політиці та недостатньої глибини політичного думання. Всі знаємо, що сьогодні шабельками вже ніхто державности не здобуде, бо великопотуги, а в тому числі і Москва, мають арсенали наймодерніших засобів нищення — атомову і термоядерну зброю. Про це знають і західні великопотуги. І західні великопотуги шукають виходу. І, на жаль, вони знаходять вихід в мілітарній перевазі над Москвою та і досі не звертають належної уваги на ревізію своїх поступів щодо Москви. Тобто і досі не припускають можливості дії пропагандою на експорт і не дозволяють посылати в етер для народів уярмлених Москвою — найбільше небезпечну зброю — живе і гаряче слово правди про потребу відновлення самостійності народам, що знаходяться під пануванням червоної Москви.

ЧЕТВЕРТА ПРОБЛЕМА

Ідея УНР, як республіки українського народу, в нас, серед українських емігрантів, треба відзначити, є знана для багатьох дуже поверхово. А це дуже оригінальна і суто припасована до українського народу форма демократичного ладу.

Є великою прогалиною, що не переведено і досі основних теоретичних студій демократії — творива нашого політичного народнього генія. І цю прогалину треба заповнити. Як знаємо, ідея УНР — це ідея трудової демократії. Це найбільше органічна демократія під оглядом бажань народніх і це найбільше відпорна демократія супроти фарисейства псевдо комунізму. Тому, що її не зламати ідейно, ворог зламав її мілітарно в 1917 році та скористав з малої політичної виробленості як народніх мас тоді в Україні, так і кількісної слабості тодішніх українських партій.

П'ЯТА ПРОБЛЕМА

Останньою проблемою, яку хочу порушити — це справа загального збідужіння серед значної частини українців на еміграції до участі в громадському та суспільному житті взагалі й політичному зокрема. Це є цілий комплекс причин — чому це явище відбувається. І це не є несподіване. Це притаманне еміграції завжди. Я підкреслюю лише одну причину цього явища. А саме — створення враження безвиглядности для українських успіхів у політиці на фоні сучасних міжнародніх подій та відносин.

Дійсно, поверхово дивлячись на по-

дії в міжнародній політиці, бачимо як ці події відбуваються не в корисному для нас напрямі. І тому навіть у не-давно активних і визначних учасників нашого політичного і суспільного життя створюється песимізм і відхід від будь-якої праці. Мовляв, усе пропало. Війни не буде. Марна праця. Немає виглядів на відновлення суверенності української. Такі думки — це наслідок слабких нервів у політиці та недостатньої глибини політичного думання. Всі знаємо, що сьогодні шабельками вже ніхто державности не здобуде, бо великопотуги, а в тому числі і Москва, мають арсенали наймодерніших засобів нищення — атомову і термоядерну зброю. Про це знають і західні великопотуги. І західні великопотуги шукають виходу. І, на жаль, вони знаходять вихід в мілітарній перевазі над Москвою та і досі не звертають належної уваги на ревізію своїх поступів щодо Москви. Тобто і досі не припускають можливості дії пропагандою на експорт і не дозволяють посылати в етер для народів уярмлених Москвою — найбільше небезпечну зброю — живе і гаряче слово правди про потребу відновлення самостійності народам, що знаходяться під пануванням червоної Москви.

Війна може постати скоро чи нескоро. Наше завдання, — політичної еміграції, — рахуватися з можливістю, що війни скоро не буде і тому нашу діяльність мали б ми скерувати на перенесення «холодної» війни в середину совєтського царства. А для цього потрібно не доморослий «політиків», а сильних і кількісно, й якісно політичних українських сил. Бо потрібний план перенесення тієї «холодної війни» й уміле його виконання. Цю роботу ми

дуть фінансувати ту газету, яка буде містити листи або наукові статті на тему шкоди від алкоголізму чи нікотину. Нерадо вони будуть містити свої реклами також в тій газеті чи журналі, які закликають зрвати дипломатичні відносини з деспотичним режимом Російської імперії, подати допомогу народам тієї імперії і т. д., бо, на думку тих компаній, «торгувати можна навіть з канибалами»...

Але справа не тільки в дуже обмеженому місці для «листів до редактора» (чому не до редакції). Справа також в певній тенденційності, в певному упередженні редакторів американських часописів до тих проблем, які хотіли б висвітлити українські журналісти на сторінках американської преси. Наведу хоча б такий характерний приклад. Недавно група українців написала листа до американського тижневика «Тайм» (того самого, який, як вище подавалося, в першому кварталі минулого року заробив на рекламах 8 315 014 дол.), протестуючи проти називання українського мистця Юрія Луцива, який виступав у Калгарі, москалем чи поляком. Як і можна було сподіватися, редактор журналу того спростувально-го листа не вмістив, хоча написав приватного листа-відповідь, зміст якого був такий: хоч редакція «Тайм-у» добре знає, що українці і росіяни — це не всеодно, проте, оскільки в американській «традиції» вже прийнято утотожнювати все совське з «русским», то і редакція «Тайм-у» вирішила не порушувати цю традицію, одночасно, мовляв, не маючи жодного наміру цим самим в якійсь мірі «образити» українців...

Або ще такий приклад. Яких півтора року тому в журналі «Лайф» була опублікована стаття якоїсь Патриції Блек, в якій ця чорна борзописниця (слово «блек» в українській мові означає «чорний») в ганебний спосіб очорнила весь український народ, назвавши його «антисемітом» і т. д. Десятки листів посилалися до редакції «Лайфу» від українців США та Канади з протестами проти таких брехливих інсинуацій, — в тому числі листів від наших видатних мистців та діячів, — але жоден з тих листів не був опублікований! Що це — тотальне нехтування елементарними поняттями демократії, патологічне українофобство, чи може те й друге разом?

А може бути й третє, а саме: традиційне американське нехтування національними проблемами Східної Європи, закорінене-консервативний погляд на всі народи і нації, які з тих чи інших причин ще не здобули державної незалежності.

Ми навели приклад тільки з двох американських «магазинів», але при-

лизо така сама ситуація існує і серед більшості, якщо не всіх, американських часописів. Колись серед нас панував погляд, що американські редактори і «колумністи» тому пишуть всякі нісенітничі про український народ, що вони, мовляв, «необізнані» з нашою проблематикою, «не орієнтуються» в національному питанні ССР. На жаль, все це виявляється далеко не так. Як показують приклади з «Лайфом» та іншими «великими» американськими рептильками, справа тут не в «необізнаності», а скорше в зловмірено-традиційному ставленні до поневоленних народів в догоду імперіалістам. (До речі тут буде зазначити, років десять тому, незабаром після прибуття до США, трьох українських журналістів, — в тому числі автор цих рядків, — звернулися були до однієї «великої» американської щоденної газети з пропозицією написати серію статей до тієї газети на тему московсько-советської дійсності. Мовляв, ми є живими свідками тієї дійсності і тому, аби спростувати часто невірні і брехливі ревелюції, які подаються в американській пресі на цю тему, ми хотіли б подати так як воно є в дійсності. Ми додали, що ніякого гонорару за ті статті не вимагаємо — за винятком оплати перекладачів, якщо б редакція в себе таких не мала. На наше (в той час це!) здивування редакція нашу пропозицію в «делікатний» спосіб відкинула, обгрунтувавши це тим, що, мовляв, редакція має досить своїх власних «знавців» проблем Східної Європи, і тому нашої допомоги не потребує...).

З усього вищесказаного повинно бути ясним, чому так тяжко нашим публіцистам потрапити на сторінки американської преси. Звичайно, певними труднощами є наше недосконале знання англійської мови, хоч справа, очевидно, не в мові. Дехто пов'язує це з великим зазидженям американської преси (деякі органи, як наприклад, найбільша «Нью-Йорк Таймс» цілком і повністю перебувають в жидівських руках), яка, подібно як і російсько-мовне «Новое Русское Слово» стоїть на послугах московського імперіалізму. В кожному разі, проблему, мабуть, тільки тоді вдасться розв'язати, коли само життя і грядучі події в світі остаточно переконають та протверезять панівні кола США й їхню пресу, що далі так іти не можна. Що або вони мусять іти в ногу з переможним ходом історії, або, наче та гнила колода на дорозі, вони будуть силою зметені з шляху і розтоптані. Іншого виходу нема! Юл. МОВЧАН

Трибуна Мартина Задеки

Про Марка Єфімовіча та Крокодила Чухновича

Марк Єфімовіч — редактор нью-йоркського щоденника «Новое русское слово».

Крокодил Чухнович — один із тих крокодилів (сросоділія), що частенько трапляються в шовіністичних джунглях російської еміграції.

Знавці нью-йоркської фавни досі були тієї думки, що Марк Єфімовіч та Крокодил Чухнович — антиподи. А вишло якраз навпаки: нещодавно ці дві особи разом протанцювали такої «камаринської», що й мойсєвці не змогли б з ними конкурувати. Танцювали вони тієї «камаринської» на платформі «БЕІ УКРАЇНЦЕВ — СПАСАЙ НЕДЕЛІМОСТЬ РОССИИ!»

Сталося це, як розповідають нью-йоркці, ось так.

8 та 12 липня Марк Єфімовіч надрукував в «НРС» свою — це вже надцятку! — антиукраїнську статтю, а 18 липня до його кабінету вповз Крокодил Чухнович і зачав казати:

«Милостивий Гусударь, Господин Редактор!

Прочитав Вашу исключительно об'єктивную і прекрасно написанную статтю «О русско-украинских отношениях» (НРС от 8 и 12 июля), я хотел дополнить ее некоторыми примечаниями».

Звичайно, якби Крокодил Чухнович заговорив був про щось інше, Марк Єфімовіч негайно б викликав поліцію, щоб забрала того крокодила до зоопарку. Але зараз, почувши, що йдеться про українців, він в одну мить уявив собі ту принаду для нього картину, коли оцей хижак-шовініст живцем глітатиме ненависних йому «сепаратистів». Сказав:

— Будь ласка, дорогой Крокодиле Чухновичу! Я буду вам за це дуже вдячний. Додавайте свої «примечания». Крокодил Чухнович роззявив свою ротку — додає обіцяні «примечания». Ось деякі з них:

«Украинское сепаратистское «движение», как известно, ведет свое начало из кабинетов австро-венгерского министерства внутренних дел...»

«Идея эта была перехвачена и германским штабом в 1-ую войну... В результате 1917-18 года план реализован созданием скоропадской Украины.»

«Впоследствии, через 23 года, украинский план был использован и Гитлером»

Преса нині є наймогутнішою зброєю в боротьбі проти ворога. Щоб цю зброю стали, треба її матеріально підтримувати

мусимо робити й їй присвятити найбільшу увагу.

Ось це те загальне тло, на якому ми, український демократичний рух, на еміграції стоїмо. Я певен, що не все тут мною подано. Однак це орієнтує нас в наших завданнях, як членів цього руху.

ПЕРСПЕКТИВИ НАШІ В АВСТРАЛІ

Перспективи — це можливості здійснення наших завдань.

Перспективи залежать від сил, що діють, та від обставин, в яких ті сили перебувають. Стисло подам ті обставини, які маємо в Австралії.

1. Наша розкиданість по великій території та на підставі цього обмаль відповідних керівних фахових кадрів в якомусь місці, так що тяжко заповнити провідні становища особами з відповідним досвідом суспільним та громадським, а тим більше політичним.

2. Притуплення почуття відповідальності навіть серед провідних членів організацій та наявність подекуди випадків неморальної поведінки, як наприклад:

а) Протиставлення деяких навіть цінних працівників себе супроти демократичних політичних організацій, а часом і витравання на міжорганізаційних ненормальних відносинах задля задоволення свого особистого я.

б) В провідному складі організацій знаходимо також недостойну поведінку та вчинки.

в) Доказом в якійсь мірі послаблення національної моралі є також стан нетолерантності поміж визнавцями двох релігій, та стан непорозуміння поміж уламками однієї і тієї ж Церкви.

3. Відсутність необхідного розуміння проблем української демократії в на-

шої молоді та разом з цим відсутність необхідної молодечої організації, яка б наповнювала б політичними і суспільними навичками та політичним демократизмом нашу молодь.

Наявні тут молодечі організації — СУМ і Пласт — є організаціями іншого порядку. Одна знаходиться під впливом однієї з націоналістичних організацій, друга виховує лише в скобівському дусі.

4. Наявність хаотичності не тільки в громадсько-суспільному житті, але і в демократичному русі нашого терену. Маємо забагато дублюючих організацій, обсаджити провідні становища яких можемо, хіба навантаживши осіб уже навантажених.

5. Подекуди наше неуміння вести громадсько-суспільну та тим більше політичну працю легко, змістовно і без зайвої витрати часу.

6. Великий потяг багатьох українців до особистого замкнення від усяких суспільних обов'язків.

7. Відсутність політичної принципності.

8. Небажання установити критерій авторитетності та небажання підпорядкуватися нами ж вибраному авторитету.

9. Трапляються випадки хворобливості характерів часом у навіть цінних працівників, і тому тяжка, а часами не під силу співпраця з такими особами.

Щоб праця наша перспективно розвивалася, треба вміти вказані несприятливі обставини переборювати. Це буде одна частина шляху до успіху. Другою частиною шляху до успіху і забезпечення перспективності є потреба глибокої аналізи і при тому холоднокривого на весь комплекс нашої політичної праці та зважаючи на обста-

вини — нарешті перейти до скидання баласту. До цього буде належати — перевірка потреби великої кількості організацій та зредукування числа їх і тим заощадження громадської та політичної нашої енергії.

І ще однією умовою перспективності праці буде — прийняття всіма демократичними організаціями, — і не декларативно, але повністю, — принципу, що Представництва ВО УНРади на цьому терені є координатором і унапрямлювачем усіх нас. Такий принцип маємо дотримувати в нашій щоденній праці і то без жадних душевних болів та хворобливості. Звичайно, що для чіткішої праці самого Представництва ВО УНРади потрібно, мабуть, буде в середині його поробити деякі заходи і тим забезпечити таку свою роль.

До наших позитивів маємо віднести появу досить потужного явища — це припинення ненормальних відносин поміж двома нашими демократичними організаціями та встановлення ділового контакту для добра всіх прихильників ДЦ УНР. Думаю, що в наших силах тут, в Австралії, такий позитив поширити. Та, зрештою, він уже і поширився, наприклад, в самих ТСУНРаді, де справді створилися цілком нормальні відносини, за винятком хіба якогось одного, до якого щастя чомусь має прийти останнім.

Позитивом нашим є також наша організаційна згуртованість в одну сітку ТСУНРаді та наше повне розуміння наших завдань як членів цієї організації. А цього ми досягли лише пару років тому.

Існування Представництва ВО УНРади, в яке входять усі наші демократичні сили, за винятком однієї, правда, малочисельної, є також фактором ве-

»После капитуляции Германии весь украинско-сепаратистский аппарат чудесным образом оказался под эгидой Льва Добрянского, ставшего присяжным пропагандистом этой вздорной заези в США».

У цьому місці Марк Єфімовіч не втримався — чхнув, і Крокодил Чухнович, зупинившись з «примечаниями», запитав його:

— Може вам, пане редакторе, чимсь поганим пахне?

— Ні, ні, — заспокоїв його Марк Єфімовіч. — Я застудився... нежить... Продовжуйте додавати свої «примечания».

Крокодил Чухнович провадив далі:

»В связи с иерусалимским процессом Адольфа Айхмана, небезинтересно вспомнить и о СС-дивизии «Галичина»... Эта дивизия, по проекту убийцы и мошенника Бандеры, была сформирована из галичан для несения полицейской службы в оккупированной Малороссии, где и прославилась невероятной жестокостью и расправами с мирным населением...»

Тут Марк Єфімовіч аж два рази чхнув, і Крокодил Чухнович знову звернувся до нього з запитанням:

— Може, вам, пане редакторе, смердить?

— Ні, ні! — загукав до нього Марк Єфімовіч. — Я застудився... нежить... Додавайте свої «примечания» далі.

Крокодил Чухнович казав далі:

»До своих подвигов в России, СС-дивизия «Галичина» отличалась в самой Галиции, на Карпатской Руси и в Венгрии небывалым истреблением еврейского населения, затмив деяния Айхмана».

Після цього «примечания» Марк Єфімовіч увесь захитався в кріслі. Побачивши це, Крокодил Чухнович гукнув до нього:

— Що з вами, пане редакторе?! Може, вам дуже вже смердить? Кажіть!

— Ні, ні, дорогой Крокодиле Чухновичу, — мені не смердить, а навпаки — пахне! Продовжуйте свої «примечания» далі.

Отак Марк Єфімовіч з Крокодилом Чухновичем танцювали разом «камаринської». Щоправда з Крокодила Чухновича мало дива. Давно ж уже про таких крокодилів сказано: «Поганому виду нема стиду». Але що можна сказати про Марка Єфімовіча, який частенько вихваляється, що його газету «читають в Держдепартаменті»? Адже він піддає себе не абиякій небезпеці.

А що ж з ним може статися? — спи-
(Закінчення на 12-й сторінці)

ликої ваги, яка сама собою зрозуміла.

Належить окремо підкреслити, що важливим важілем для успішної нашої праці є додержання демократичного правопорядку. Тобто, щоб низові клітини наших демократичних організацій акуратно виконували ухвали вищих своїх органів, ними ж, низовими клітинами, вибраними, та всіляко підносили авторитет цих своїх вищих вибраних органів, і водночас щоб ці вищі керівні органи керували своїми підлеглими не в драстичний спосіб та не за недбавали справу піднесення систематично позову громадської і суспільно-політичної культури свого членства. Як так буде, тоді наша праця буде жвавою, легкою і приємною. А як матимемо власне бажання до праці, та добрі ділові відносини, а також і дружні, то уявляємо з себе добре організовані в наших організаціях.

Для виконання наших завдань нам нічого краще і промовистіше не промовляє, як заповіді нашого Голови УНР св. пам'яті С. В. Петлюри — героя, мученика і провідника нації та держави. Будьмо гідні його заповітів, і будучи на еміграції, зробимо все щоб «не марнотратним було наше перебування на еміграції».

»Моральним чотирикутником, отим старокозацьким табором, поставмо в перехідні дні нашої історії. Скупчимося один біля одного з готовістю взаємної допомоги і перестороги — і ми витримаємо всі «міри» і «проби».» Такі віщі і вічно своєчасні слова нашого генія С. В. Петлюри. І краших за ці слова не знайти, — як дороговказ для нашого руху вперед і повного здійснення нашої мети та завдань. Завдань українського демократичного руху.

А. К-ИЙ

Ольга ЛИТВИН

Математична помилка

Місто, де жив і працював Михайло Дорош, було розташоване далеко від бурхливого центру «цивілізації». Це було невеличке місто, вічнозелене і спокійне, майже сонне. Навіть хвили Індійського океану не порушували його спокою. Сталактитові печери в околицях міста нависали на деякого романтику, на деякого страх. В повожі дні літа і дощові дні зими воно залишалося таким же самим флегматично сонним і малолюдним. Крутом, де не глянь, по околицях паслися корови, бо це був славний район молочних фарм і корови вирішували долю і статистику цього району.

Гордоцями міста (крім ратуші), була середня школа, що обслуговувала переважно дітей околицьних фермерів. Отож, у тій школі Михайло Дорош викладав історію, географію і німецьку мову, а його хороший товариш і колега з університету — Джон Томас — викладав математику.

Михайло Дорош не любив викладати математики, а Джон Томас не любив викладати історії, але і те і друге обом часом траплялося.

Одного дня, увечері, Михайло сидів у себе вдома за столом і копірив виділку смажену гов'ядину (стейк). Вже тиждень, як він утратив апетит і почував себе дуже роздратованим. І було чого!

В бічній кишені його сірих штанів знаходився лист, що вже тиждень обпікав йому стегно, відбирав апетит і не давав спати. Лист був анонімний — Михайло отримав його в школі. В короткому листі англійською мовою було написано (синім по білому): «Містер Дорош! Я почуваю своїм обов'язком повідомити Вас, що Ваша дружина Вас зраджує. Прослідкуйте за нею, і Ви побачите, що вона надто довго розмовляє з математиком Томасом при зустрічах. Бажаю їм і Вам успіху! Ваш друг.»

Вже тиждень, як Михайло спостерігав свою дружину, але якоїсь негативної зміни в ній знайти не міг. Він знав, що Неллі любила математичні формули ще в середній школі, яку вона закінчила з відзначенням, але то ще не давало йому жодних підстав закидати їй роман з математиком Томасом.

Але сьогодні він вирішив, нарешті, запитати дружину:

— Тобі часто доводиться розмовляти з містером Томасом?

— Часом доводиться, — спокійно відповіла дружина і підклала чоловікові ще один шматок чоколадового кекса на тарілку.

«Вона навіть не вважає за потрібне ховатися з шим», — гірко подумав Михайло, — «не дивно, що все місто знає».

— А що таке? — насторожилася дружина.

— Раджу тобі не давати приводу до розмов про тебе в місті. Місто невеличке і кожен крок на виду. Я ніколи не сподівався від тебе чогось такого!

— Чого саме такого? Я розмовляла з ним завжди. З якого часу ти став так неприязно ставитися до Джона, адже ж ви були близькі товариші? Ти, мабуть, не любиш його зараз, бо ти не любиш математики!

— Справа не в ньому і не в математиці, а в тобі!

Місіс Неллі Дорош нарешті образилася, але чаша терпіння Михайла переповнилася також, і вони, вперше за чотири роки спільного життя, вибухнули сваркою і наговорили одне одному багато непримирних речей. Михайло по-українському гримнув дверима і вишшов у двір.

Свіжий вітер з океану трохи охолодив його. Був уже час підготувати завдання з історії на наступний день, і Михайло вернувся в дім. Пішов просто у вітальню, де був його робочий стіл, і почав працювати.

Десять близько одинадцятої скінчив, встав з-за столу, зсунув до купи стільці, зібрав і примостив усі вишвилені подушечки, погасив світло і пробував заснути. Але це йому ніяк не давалося. Думки атакували його.

«Цю я, власне, знайшов у ньому, коли я товаришував з ним протягом років? Ну, витриманий, спокійний... Ну... читав Гоголя і Достоевського... Знав на карті де знаходиться Україна і ніколи не називав її Лапландією чи Літуанією... ну... Ів борці в одній українській родині і знає йому смак...»

«Але що вона в ньому знайшла? Високий, худий, білявий, ніякого темпераменту... звичайний собі австралієць. Волосся зовсім не кучеряве, як у мене, очі без ніякого кольору (ріденька водичка). Як одружитися, мабуть, буде мити жінці посуд і вішати білизну...»

«А що ти, Михайле, в ній знайшов?» — питався якийсь голос, — «борщю не варить, оселедців не любить, кислого молока і квашеної капусти жахається...»

«Вона моя жінка, я її люблю такою, як вона є і цього досить! І ні з якими Джонами я її ділити не буду... не буду!!.. але... як зловлю з ним, то наб'ю так, як гаманову козу... Як зловлю, то наб'ю її так, як у нас в селах, на Україні... віжками... віжками...»

«Віжками?» — питав якийсь голос, — «а де ж ти візьмеш віжок?»

«...буду бити віжками, батогами, пужалом, макогоном, качалкою...»

«А, може, чимсь модернішим?» — перебив його голос, — «качалка в Австралії дуже коротенька і до цієї справи не надається!»

«...Буду бити очкуром, ременем, лощнею, кілком з плоту... А йому м-морду поб'ю! Ребра поламаю! Я його спаскуджу так, що його й свиня не понюха... с... син!..»

А голос своє: «бити австралійку в український спосіб — віжками, чи чимсь іншим? Такого ще в історії Австралії не бувало!»

«Чого чіпляєшся? Надаю ляпаса обом руками... наб'ю... задушу... я... я... я... (закокотили зуби)... що ж це я?» — пробував витверезити себе Михайло, — «після шестилітнього тренінгу на диплом холонокровності мужик таки виліз! А мене ж батьки моїх учнів звуть джентлменом!»

Він рішучо схопився з імпровізованого ліжка, аж розсунулися стільці на всі боки, дістав з кишені штанів зловісний лист, подер його на дрібні шматочки, вкинув у камін і запалив. Вирішив на цьому скінчити і більше ніколи не думати про дурний лист.

Задоволений собою, знову звів до купи стільці, позбирав подушечки, погасив світло і, ніби заспокоєний, заснув. Але вночі кусали комарі. Ризкий кіт Джінджа вів себе на веранді, де мав побачення з сусідньою кицею, дуже непристойно і галасливо. Когути навмисно голосно викукурикували північ. Також молочар стукав важкими черевиками і гупнув двома пляшками молока на веранді голосніше, ніж завжди.

Михайло спав зле, встав пізно з болем голови, на ходу ковтнув таблетку

Гаврило ГОРДІЄНКО

Кавуни

За великої спеки в Україні, коли ані найслабший вітерець не повіває, а розпечене сухе повітря грає міражами фата моргани, немов у калейдоскопі, тоді увага всіх українців звертається до українських степових оаз — баштанів, на яких ростуть переважно кавуни, такі улюблені та такі спопуляризовані, що також уважаються українською «національною» рослиною.

Широко й далеко розповсюджені кавуни в Середній та Південній Азії вважаються багатими, що мають там і свою первісну батьківщину, аж поки славний Лівінгстон (1857), місіонер й природник, не відкрив і цікаво та популярно не розписав читачам цілого світу тасманіди внутрішньої Африки. Посеред інших див він відкрив, що в напівпустелі Калахари кавуни ростуть в дикому стані розміром від найменших до найбільших і від гірких, аж до солодких.

Автохтонні мурини вибирають собі серед диких кавунів, який з них найсолодший, просто розрубуючи сокирою кавун за кавуном, аж поки не знайдеться бажаного йому. Зовсім так, як і серед непрошених гостей на баштані тепер, коли нищать десяти кавунів, поки не знайдеться бажаний. Тісний зв'язок між далекими по походженню вандалами.

Пізніші дослідники знайшли кавуни в дикому стані в лісостепових та степових областях Африки, в Судані, в Сенегалі, Камеруні, на Словоному Побережжі, в Конго, Родезії, Трансвалі й т. п. Дикийми кавунами там користуються не тільки

аспірини і заглянув до кухні. Але Неллі із спальної кімнати не виходила. Він ковтнув ще одну таблетку аспірини, схопив завдання з історії і без сніданку побіг до школи.

В школі, на своєму письмовому столі, він знайшов лист, надісланий поштою. Лист був писаний тією ж самою рукою, що й перший. В листі стояло: «Раджу Вам не відпускати свою дружину одну до кіна, бо на останньому фільмі вона сиділа поруч містера Томаса. Не дуже переймайтесь цим! Ваш друг.»

Михайла начебто окропом облило. Не встиг він ще пропустити зміст листа через усі закамарки емоції і мозку, як директор школи покликав його з порогу своєї канцелярії.

— О, містер Дорош, на одну хвилишку. — Так, прошу? — Михайло підвівся і наблизився до директора.

— Містер Томас хворий сьогодні і не прийде до школи. Чи не заступите ви його сьогодні в сьомій класі? Я візьму ваші класи сам. Так, так, я знаю, — перебив він його рух заперечення, — я знаю, що це не з вашого фаху, але фактично ви не будете брати чогось нового, найдіть щось з повторення. Я не хочу, щоб учні старших класів пропускати лекції саме в час, такий бли-

Рубен ДАРІО

SONATINA

(Скорочено)

Королівна сумує... Що тобі, королівно? Не сміється ніколи, лиш зітхає так дивно; Загубили свій колір полуниці-уста. Все нудьгує та блідне в золотім своїм кріслі. Струни арфи німіють, нерухомо обвислі; Неприємний, у вазі ранній цвіт одвіта.

Походжають подвір'ям набундочені пави, Цокотуха-дуенья каже щось нецікаве, І буфон у червонім сипле жарти дурні. Королівна не чує, королівні не смішно,

Королівна слідкує, засмутившись невітливо, За метеликом мрії у чужій даліні.

Ах, сердешна царівна! Хоче чайкою стати, На прудких її крилах попід небом літати, Загубитися в вітрі, серед рококу хвиль, Майським віршем — лілеї привітати цвітіння І по сходах сліпучих осяйного проміння Аж до самого сонця прямувати відціль.

Бо набридли царівні королівські палати, Веретена зі срібла і буфонів шарлати

зький до інспекторської візитації. Крім того, — підкреслив він, — ви єдиний серед нашого колективу, хто може зайняти цю лекцію. Всі інші, як ви знаєте, ще свіжі вчителі з коледжу і не мають відповідної практики. У вас досить часу до дзвінка, щоб розглянути матеріял, який будете опрацьовувати сьогодні.

На цьому «інтерв'ю» закінчилося. Михайло запхав листа глибоко в кишеню і пішов уздовж коридору. В голові в нього стукало. На душі шкребло. Голосний шлунок голосно вимагав стандартного сніданку (яєшня, шинка, кави). Аспірин пік з середини, новий лист пік в кишені збоку. А за кілька хвилин — ненависна лекція з математики, де він не почувався цілком певним. Ніщо не обіцяло успішної лекції.

Михайло схопив журнал-щоденник і йому трохи відлягло від серця: квадратове рівняння, що кляса брала недавно, було ще свіже в його пам'яті.

Дзвінок задзвонив і учні, нарешті, есілися на свої лавки. Критично оглянувши клясу, він підійшов до дошки. Сказав, що сьогодні візьмуть квадратове рівняння і почав виводити формулу на дошці.

(Продовження на 7-й сторінці)

І гурти лебедині з лазурових озер... Квіти Заходу й Сходу: ненюфари й жасмини, Квіти Півночі й Півдня: і троянди й жоржини — Із найкращою квіткою зажурились тепер.

Бідолашна царівна з голубими очима, Золоті твої узи, ти оплутана ними, В мармуровім палаці — полонянкою ти. У величній палаці із його сторожами, Де на варті сто негрів із стома палашами, Величезні дракони й нездриманні хорти.

— Заспокойся, царівно! — каже фея-хрищена. — На коні на крилатім — золоті стремена, Вірний сокіл і шпала — королевич літа. Він давно тебе любить, хоч не бачив ніколи, Він прибуде здалека, смерті груди розколе, Щоб тобі поцілунком запалити уста.

Переклав Ігор КАЧУРОВСЬКИЙ

Рубен Даріо (Фелікс Рубен Гарсія Сарменто) нар. 1867 р., помер 1916 в Нікарагуа. Найбільший поет Латинської Америки.

Бувають форми правильно кулястої, овально-подовгастої, видовженої до півметра завдовжки й вагою бувають від двох кілограмів і до 25. Плоди кавунів мають у собі води 85-94%, а цукрів — 5-10%. При урожаї кавунів в 7-8 тонн з одного гектару й до рекордних урожаїв у 70 тонн/га гектар баштану справді можна вважати за оазу, мабуть, з більшим запасом води, ніж арабська оаза з пальмами.

Крім столових кавунів, існують ще кормові кавуни, які мають у собі до 11% целюлози і цукрів — до 2,6%. Для споживання людям не надаються, але як корм для худоби — дуже цінні. Вони дають урожай 20-130 тонн/га.

Кавуни в культурі по гарячих та сухих країнах між 35° південної широти та 50° північної широти, але переважно в північній півкулі. Площі під кавунами в світі близько 1 500 тис. га, з того в СССР — 791 тис. га (1956), — в РСФСР — 400 тис./га, в Україні — 229 тис./га. З чого в Запорізькій області — 30,7 тис./га, Херсонській — 29,5 тис./га, Дніпропетрівській — 28,7 тис./га, в Одеській — 19,8 тис./га й т. д. Під кормовими кавунами було в Україні (1956) 145 тис./га, а в цілому СССР — 418 тис./га.

Вегетаційний період у кавунів триває від 58 до 120 днів, залежно від сорту кавунів та умов росту їх. Столових сортів кавунів дуже багато. По забарвленню та по малюнку кори кавуна їх поділяють на 48 груп.

М'ясо кавунів буває різного відтінку — рожевої та червоної барви й рідше білої та жовтуватої. Мабуть ні одна рослина світу не відбула такого «природного» добору, як кавун, бо завжди насіння кавуна, який задовольняв своїм смаком споживача, відбиралося на

Плоди кавунів — це неправдиві ягоди.

З НАУКОВИХ КОНФЕРЕНЦІЙ УВАН у США

Урочиста пленарна конференція УВАН у США,
присвячена пам'яті Агатангела Кримського

6. травня 1961 р. відбулась урочиста пленарна конференція УВАН у США, що вшанувала пам'ять видатного українського вченого, орієнталіста і філолога, Агатангела Кримського.

Конференцію відкрив голова УВАН у США проф. Ю. Шевельов, який сказав, що точна дата смерті А. Кримського невідома. Деякі союські джерела подають рік смерті — 1942, інші — 1941 рік, липень, або серпень. Дня смерті ніде не зазначено. Ця неточність не випадкова.

ДОПОВІДЬ О. ПРИЦАКА:

„Кримський як сходознавець“

1918 р. А. Кримського призначено одним з перших академіків історично-філологічного відділу новоствореної Української Академії Наук у Києві. Це був перший репрезентант українського сходознавства, перший посередник між мусулманським світом і українцями.

О. Прицак подав коротку біографію А. Кримського, який походив з бахчисарайських татар, але родина переселилась з Криму і майбутній учений народився в 1871 р. у Володимирі Волинському. Дитинство провів у Звенигородці. А. Кримський закінчив колегію Галаґана в Києві, що була однією з кращих середніх шкіл на Україні. Серед учителів був П. Житецький, під впливом якого Кримський став філологом. Мусулманська культура цікавила його, як культура батьків і він поїхав учитися до Москви, до Лазаревського інституту, де готували перекладачів для консулатів у країнах Близького Сходу. Викладачі в цьому інституті не були вченими, а лише практичними знавцями східних мов, тому Кримський не мав нагоди пройти доброї школи в галузі орієнталістики, що дещо позначилось на його дальшій діяльності. Кримський також закінчив історико-філологічний факультет Московського університету. В роках 1896-1898 він перебував на Близькому Сході.

В 1898 р. Кримський почав викладати у Лазаревському інституті в Москві, де викладав протягом майже двадцяти років. Він став відомим на всю Росію по-

протягом багатьох років А. Кримського на Україні не згадували, а цього року у «Вітчизні» з'явилася про нього стаття, яка, хоч не згадує дня смерті, але робить з Кримського союського святого.

Тепер, відзначаючи 20-тиліття з дня смерті Кримського, УВАН у США відновує пам'ять великого вченого, при тому прагнучи не створювати іконописного образу, а об'єктивно оцінити його великі і різноманітні заслуги перед українською наукою.

пуляризатором знань про мусулманський світ. Написав близько 900 статей до енциклопедій Брокгауза й Ефрона та Граната. Видав кілька університетських курсів, які були переробками праць західноєвропейських учених, але з цінними додатками і заувагами Кримського. Серед українців він був зокрема відомий своїми перекладами поезій з східних мов, які переважно друкував у галицьких журналах.

Після 1917 р. Кримський писав лише українською мовою. Видав перші на Україні праці з орієнталістики, зокрема курс історії Персії, теж популяризаторського характеру.

В 1917 р. Кримський переїхав до Києва і жив тут до смерті. В роках 1918-1928 він був першим невідмінним секретарем Української Академії Наук, виявивши великий організаційний хист і відданість справі. В його руках була вся видавнича діяльність Академії, навіть жаргома УАН називали — «Кримською Академією Наук». Та ця завзята організаційна і редакторська праця перешкодила Кримському в його власних наукових студіях.

Коли почався большевицький наступ на Академію, Кримського зняли з відповідального посту, він навіть був одіозним ученим. В 30-их роках Кримський, хоч живучи в Києві, робив дослідчу працю для ленинградських сходознавчих наукових осередків. Зокрема написав історію хозарів до X ст. (близько 1000 сторінок машинопису). В період 1932-1941 Кримський надрукував лише одну статтю.

В 1939 р. становище змінилось. Щоб використати популярність Кримського в Галичині, його обжитано всякими пільгами. Проте обставини його смерті, як і день її, невідомі.

«пастек». Між іншим, за часів інвазії Наполеона I до Єгипту (1798) французькі вояки віджилися там голубами, сочевицею та кавунами, які вони дуже любили.

На острові Сардинія кавун називають «сіндрія», інші еспанські назви на кавуні «зандрія», «сіндрія». Існування санскритської назви кавунів «хаяпула» свідчить про давню культуру кавунів в Індії. І навіть до відкриття Лівінгстона батьківщини кавунів в Африці Індію вважали за батьківщину їх.

Коли прийняти до відома, що певними джерелами стверджено, що кавуни дісталися до Китаю щойно в X ст. після РХ, а до Японії аж на початку XVII ст., то тоді кавуни і в Індії не такі вже й давні.

В класичній Греції та Римі кавун був майже невідомий, бо нема на нього назви в старій грецькій та латинській мовах. В стародавній Греції плід айви або пігви називали словом «мелон», яке пізніше вживалося як назва багатьох круглих плодів, як яблуко, тощо. Ця назва перейшла на кавун у Середньовіччі в тодішніх авторів і тепер вона панує у багатьох германських та романських мовах. Часом з додатком «води», як у німецькій мові «Вассермелон», в англійській «ватермелон».

Нашим предкам кавуни були відомі від греків та ще, мабуть, більше від персів, а пізніше від татар. В роках 943-944 київський великий князь Ігор ходив походом на Закавказзя і там його вояки терпіли багато від споживання південних овочів, серед яких мусили бути й кавуни, бо від споживання надмірної кількості воднистих кавунів настає безладдя в стравному шляху людини.

ДОПОВІДЬ І. ЛЕВКОВИЧА:

„Кримський як етнограф“

Етнографія також входила в коло зацікавлень А. Кримського. Він надрукував кілька статей, де покликався на свої записи. Наприклад, він записував народні оповідання про Шевченка. В статтях використовував народні припо-

ДОПОВІДЬ ПРОФ. Ю. ШЕВЕЛЬОВА:

„Кримський і українське мовознавство“

А. Кримський ніколи не працював над українським мовознавством систематично, проте багато праць вклав до розроблення окремих питань. Його діяльність у цій галузі можна розбити на три періоди:

1. В 90-х роках його цікавила не так історія української мови, як її нормалізація. Він друкував у «Зорі» статті на мовознавчі теми, зокрема писав про українську літературну мову, стоючи на позиціях, що вона має базуватися на селянській мові, зокрема на мові його рідної Звенигородщини.

2. На початку XX ст. Кримський працював над історією української мови. Ця праця переважно складалася з полеміки з іншими ученими, які працювали над старо-руськими рукописами.

3. В часі перебування на посту неодмінного секретаря УАН, Кримський брав активну участь у впорядкуванні української літературної мови, зокрема він співпрацював у складанні академічного словника української мови, був

відки. Зберігся рукопис збірки Кримського народних арабських казок.

Друга ділянка — переклади етнографічних праць з західноєвропейських мов на українську. Містив рецензії на нові видання з етнографії.

учасником правописних конференцій 1927 року, де посідав позиції проти галицьких норм. Тут мав ряд здобутків, як наприклад, добився того, щоб «ся» писати разом з дієсловом. Брав участь у складанні словника української живої мови, був діяльним в Інституті української наукової мови, зокрема впорядковував словник правничої термінології.

А. Кримський відзначався величезною ерудицією, а проте не лишив великої оригінальної праці. Найцінніше з його спадщини — окремі екскурси. Життя штовхало його до організаційної праці, до складання підручників, до полеміки. Це було потребою дня і Кримський захлинувся у вирі щоденної праці. Він надзвичайно багато зробив для Української Академії Наук, вплинув на її розвиток.

Його деякі особисті риси, як хаотичність, народницькі впливи, дещо позначилися на його діяльності, але він зробив надзвичайно багато для розвитку української науки.

ДОПОВІДЬ Ю. ЛАВРИНЕНКА:

„Поетична і белетристична творчість Кримського“

Вісімнадцяти років Кримський надрукував свій перший твір у «Зорі» — переклад поезії Нікітіна. Скоро після цього він надрукував переклад з перської мови. Він видав три книжечки поезій, але збірки його перекладів поетів сходу нема, хоч у цьому його найбільші літературні заслуги. Сучасна критика не до-

оцінила значення перекладів Кримського, який збагачував українську літературу переспівами тюркських, арабських і перських поетів.

Прозові твори Кримського цікаві для пізнання української інтелігенції на переломі XIX-XX століть. Л.Д.

ДОПОВІДЬ Д-РА ІВАНА ЛИСЯКА-РУДНИЦЬКОГО:

„Вячеслав Липинський — діяч, історик і політичний мислитель“

13. травня 1961 р. на науковому засіданні Комісії УВАН у США для дослідів над пореволюційною Україною і Союзом, присвяченому 30-м роковинам смерті Вячеслава Липинського, д-р І. Лисяк-Рудницький зробив доповідь: «Вячеслав Липинський

— діяч, історик і політичний мислитель».

У першій частині доповіді д-р Лисяк-Рудницький дав стислий огляд життя і громадсько-політичної діяльності В. Липинського. До першої світової війни Липинський вважав за своє основне покликання працювати над поворотом до української національності спольонізованої правобережної шляхти, що з неї він сам походив. Тоді час Ризвольних Змагань Липинський був одним із співтворців Демократично-Хліборобської Партії, а згодом дістав (Закінчення на 7-й сторінці)

від кореня «люб-», себто луб — кора з підкресленням кори у кавуна.

Коли ще Харківщина належала до Московського царства, то цар Алексей Міхалович (1660) видав був указ про культуру кавунів в Чугуєві. Це тоді була північна межа культури кавунів. Тепер ця межа пересунулася далі на північ і часом кавуни дозрівають під Москвою.

Кавуни споживають сирими в країнах, де їх мало. Кавуни споживають як додаток до страви на десерт, а в країнах, де їх плекають, де кавунів багато, там їх споживають як головну страву з хлібом. Кавуни мочогонні й очищають організм від надміру непотрібних речовин. В цьому їхня користь дієтична. З соку кавунів виварюють густу мармеляду «бекмес» або «нардек», яку вживають в кондитерському печенні.

Назва поля, на якому ростуть кавуни, «баштан» походить з перського «бостан» — себто город.

Кавуни в Україні в культурі не менше тисячі літ і за цей час так акліматизувалися й припали до вподоби українському народові, що стали справжньою українською національною рослиною й думки наших читачів напевно не раз і не двічі несуться до тих сріблястих хвиль кавунів на баштанах України, які є дійсними нашими оазисами. Гаврило ГОРДІСНКО

Не забувайте про передплату на „УВ“

Картина з натури

Нащадок Терпилів

В часи НЕПу, коли існували окремі українські трупки, що їздили по всій Україні, як наприклад, відома трупа артиста Гайдамаки, то полтавці завжди захоплено дивилися на виставу, на свою безсмертну, вічно молоду «Наталку Полтавку» і часті самі себе запитували, щоб тепер зробила союзна влада з нащадками Терпилів і Петра та Наталки, коли б вони жили в Полтаві?

(Адже прізвище «Терпило» довго існувало в Полтаві. Воно не було вигадане Котляревським. З того прізвища «Терпило» в Полтаві постали колись і існували прізвища: «Терпиленко», «Терпилів», і пізніше «Терпиловський».)

Прізвище «Терпило» збереглося до 1940 року в колишньому татарському селі Тахтаулов, яке лежить по дорозі до містечка Диканька й розташоване в 12 км. від Полтави. (Ще й досі в Тахтаулові збереглися татарські прізвища, як «Курбала», «Аксюк» та інші.) В 1938 р. до Тахтаулова приїздили члени Української Академії Наук — довідатись і прослідити походження прізвища «Терпило».

Зібрали колгоспників з присілку Бречківка, що мали прізвища Терпило і запитували, чи не походили вони з Полтави і чи знають своїх предків? То були небезпечні «аракчівські часи» 1938 року, і тому ті колгоспники — Терпили похмуро відповідали, що вони нічого про своїх предків не знають. І так члени Української Академії Наук поїхали, нічого не довідавшись.

В селі Тахтаулов жили також і селяни Котляревські, — далекі родичі Івана Котляревського. (Письменник любив влітку відвідувати село Тахтаулов, коли жив самотньо в своєму будинку під собором.)

Біля села Тахтаулов в трьох кілометрах внизу, в широкій долині протікає тиха, спокійна річка Ворскло. Понад Ворсклом розкинулося чарівне село Сім'янівка (тепер Кротенківка), де, за оповіданням старих людей, стояла хата старої Терпилівки. Часом і мені приходило на думку, що Петро й Наталка певно мали дітей та нащадки їхні певно були й ремісниками, торговцями та інші, і як би тепер влада союзна переслідувала їх за «буржуазний націоналізм», не зважаючи на те, що виставу «Наталка Полтавка» охоче дивляться. Та само життя дало якось мені на це відповідь.

Із станції Полтава-Південна до центру міста щось три кілометри. Дорога йде по покрученому мальовничому подолу, по вулиці, що звється «Пролетарська». Та вулиця проходить попри школу ім. Івана Котляревського. А да-

лі стоїть висока гора, вкрита дикою дерезою (гордість Полтави). За горою малий яр (де колись була фабрика фарб С. Хасіна). За яром Воскресенський провулок з Бактеріологічним інститутом, а далі наш славний Полтавський історичний музей.

В 1928 р. в тому яру, місці дуже мальовничому, оселився гарний, чорнявий, стрункий чоловік років 28-30, по професії коваль і майстер по виробу брочок, якими колись так славилася Полтава. В тому яру він збудував собі невеличку хату з кузницею, де завжди ретельно кував частини до брочок. На хаті була табличка — «С. Терпиловський».

Хатка була біленька і чистенька, хоч жив він самотнім, увесь свій час проводячи в своїй кузні. В ті часи вже російсько-комуністична влада на ремісників, а зокрема на ковалів, накладала великі податки, з метою скорше їх «пролетаризувати», щоб вони йшли на фабрики і заводи. Внизу подолу, коло Паняньської гори, тоді стояло щось близько 40 дерев'яних, почорнілих від диму й сажі, кузень.

Надходив 1930 рік, коли москалі шалено озброювались і гостро потребували робочих кадрів на великі «новостройки», як Магнітогорськ, Караганда й інші. То біда не оминула й нащадка Терпилів, якого полтавські пролетарі, нащадки колишніх ремісників, прозвали чомусь нащадком Петра й Наталки. Степан Терпиловський був гарної вроди, мав гарні чорні очі, гарний голос, але був простим ковалем. Полтавці до нього призивались, полюбили і вважали його невід'ємною частиною полтавського краєвиду та побуту. Коло його хати, як шильд, стояла велика стара брочка.

Так минуло три роки... Одного весняного дня полтавці зауважили, що С. Терпиловський збирає свої пожитки і кудись вивозить. А потім розламав хатку і кузню. Оглянувшись сумом навколо і покинув те місце, де в 300 метрах від кузні на Мазурівці стояла хата старої Терпила...

«Вже не кує, вже не клепає нащадок Петра і Наталки», — казали полтавці сумовито. Причиною, яка спонукала Терпиловського покинути ковальство, був великий податок, що його «влади» наклали на коваля, як на НЕПмана. Ціх податків він не був спроможний пересилити і мусів відмовитися від свого ремесла та йти вдробляти панцину в московський зайд. Десять його послали до Магнітогорська на Урал, де вже чимало таких безталанних, як і він, українців похмуро виконують рабську працю. Р. МАЗУРЕНКО

„Вячеслав Липинський — діяч, історик і...“

(Закінчення з 6-ї сторінки)

призначення на українського посла у Відні. У 1920-х роках на еміграції, хоч уже знесилений невиліковною хворобою легенів, він очолив гетьманськомонархічний рух, який великою мірою був твором Липинського.

Доповідач зупинився докладніше на справі конфлікту між гетьманом Павлом Скоропадським і Вячеславом Липинським, що стався 1930 року, коротко перед смертю останнього. До вибуху конфлікту спричинились особисто-психологічні моменти та тактично-політичні розходження. Однак в його основі лежало протиріччя між двома розуміннями монархічної ідеї: конституційно-правовим та самодержавно-диктаторським. Доповідач рішуче заперечив чуток про те, що начебто Липинський в останньому періоді життя був психічно ненормальним.

У другій частині доповіді доповідач висвітлює працю Липинського в галузі історичної науки. Хоч історичні писання Липинського невеликі об'ємом, але належать до шедеврів української історіографії. Своїми дослідженнями над добою Хмельниччини Липинський не тільки збагатив розуміння козацької державності XVII ст., але й дав поштовх до постановки нової державницької школи в українській історичній науці.

Основна частина доповіді була присвячена Липинському, як політичному мислителю. Д-р Рудницький підкреслює, що в той час, коли Липинський-історик знайшов належне признание, Липинський-соціолог і політичний мислитель досі мало відомий і його спадщина в цій ділянці ще не дочекалася наукового дослідження та об'єктивної оцінки. Хоч головний політичний трактат Липинського — «Листи до братів-хліборобів» не має систематичної наукової форми, та в ньому виявлений блискучий і оригінальний розум автора. В центрі теоретичних зацікавлень Липинського стояли питання соціології влади.

На думку доповідача, найоригінальнішим вкладом Липинського в науку політики треба вважати розроблену ним типологію форм суспільно-політичного устрою. Типологічна схема Липинського має деякі виразні переваги над іншими подібними схемами, що поширені в світовій соціологічній літературі. Крім того, Липинський дав ряд цінних причинників і зауваг до ряду інших важливих соціологічних проблем, таких як політична антропологія, теорія прогресу, теорія відношень між державою і Церквою та суспільної ролі релігії, питання взаємодій між статичними і динамічними елементами в суспільному житті та інші.

Однак теоретичне наукове пізнання не було для Липинського самоціллю. Воно служило йому як фундамент, що на ньому він будував свою практичну

українську політичну програму. Схвалений упадком української державності 1917-1920 рр., Липинський шукав відповіді на питання про причини національної катастрофи і намагався визначити дороговкази до майбутнього відродження. Він надавав при цьому вирішального значення справі зформування національної провідної верстви та скріплення консервативних першнів в середині українського суспільства. За форму державної організації, що найкраще відповідає українським потребам, Липинський вважав дідачине гетьманство, тобто конституційну монархію, пристосовану до специфічних українських традицій.

Доповідач ствердив, що без уваги на те, чи висновки Липинського для когось сьогодні сприйнятливі чи ні, мабуть ніхто інший з українських політичних мислителів і публіцистів не передумав так глибоко досвідку Визвольних Змагань. Від смерті Липинського минає тридцять років, і з перспективи цього часу втрачають значення колишні партійні поділові лінії. Настигла пора, коли до спадщини Липинського можемо й мусимо підходити як до нашого спільного надбання, що збагатило модерну українську суспільно-політичну думку і що з нього ми всі можемо вчитися.

В дискусії, що розвинулася після доповіді, першим забрав слово д-р Я. Пеленський. Заявивши свою загальну згоду з інтерпретацією Липинського, поданого в доповіді, д-р Пеленський подав деякі доповнення, головним щодо праці Липинського, як історика, а також щодо його участі в конспіративній самостійницькій акції напередодні першої світової війни, яка привела до створення Союзу Визволення України.

Проф. В. Мартос поділився з присутніми спогадами про свої зустрічі з Липинським у Полтаві в 1917 році.

В дискусії далі взяли участь Л. Чикаленко, С. Процюк, І. Кальмук і В. Голубничий.

У заключному слові д-р Рудницький подякував дискусію і вказав на актуальні завдання наукового дослідження спадщини Липинського: зібрання його листування; перевидання його дрібніших, але часто дуже цінних студій і статей; розширення по тяжко доступних газетах і журналах: дослідження впливів, що їх він зазнав у своєму духовому розвитку; визначення паралелей і стичних пунктів між Липинським і модерною світовою соціологічною та науково-політичною думкою; переведення критичної аналізи та диференціації між тим, що в доріжку Липинського «мертве», а що «живе», тобто між тим, що застаріло і на сьогодні має вже тільки історичний інтерес і тим, що витримало пробу часу й надалі зберігає об'єктивне значення. Н.Н.

Математична помилка

(Продовження з 5-ї сторінки)

Здається, все йшло гладенько. Ікси й ігреки чергувалися, плюси і мінуси займали своє місце. Знак рівняння баянсував обидві половини формули. Ікси й ігреки, замінені цифрами, мали наочно дати висновок завдання.

Він довів рішення завдання до кінця, провів очима по написаному і, від несподіванки, йому затамувало дух. В одному місці він забув змінити плюс на мінус, коли переносив по другий бік рівняння, і вся решта формули понесла за собою цю помилку до кінця. Отже, його ікс мав дорівнюватися ігрекові так, як $35 = 72$. Щось змінювати, або стирати з дошки, було вже запізно. Треба було швидко рятувати ситуацію.

Михайло відвернувся від дошки і глянув на клясу. Частина учнів, розморена досить гарячим повітрям, в'яло дивилася на дошку. Дехто дивився у вікно. Лише невеличка частина виявляла увагу до лекції.

Це його врятувало. Кілька хвилин він стояв мовчки. Нарешті перервав тишу і крикнув:

— Що ви там бачите у вікні? Дивіться на дошку! Даю вам дві хвилини продумати це рівняння на дошці!

Вся кляса була зараз очі і вуха.

— Я навмисне зробив помилку у рівнянні, щоб перевірити вашу увагу, а ви сидите, як шматки дерева! Де помилка? Знайдіть її!

Його обличчя показувало імпровізоване обурення. Він відійшов від дошки і кожен учень уже міг бачити завдання. Здібніші учні один по одному стали піднімати руки вгору. Він почекав, поки півкляси підняло руки, тоді як решта товклася на місцях і ще не знаходила помилок. Викликав одного учня, щоб знайшов помилку і тоді сказав:

— Я буду так час від часу робити, щоб перевірити вашу увагу до лекції!

В курсі лекції він дав ще два приклади з помилками, на цей раз навмисне, і кляса виявляла їх дуже швидко. Другого дня Михайло повторив таку ж процедуру з помилкою ще два чи три рази.

За кілька днів містер Томас повернувся до школи. Вже з першої лекції математики він помітив дивну зміну в поведінці учнів. Вони дуже критично ставилися до його лекції і весь час шукали помилок у виведених ним на дошці формулах. Після того, як двоє чи троє учнів запитали, чи виведені на дошці формули правильні, він, обурений, крикнув до кляси:

— Помилка на дошці немає! Тепер будьте уважні і не перешкоджайте лекції!

— Але ж, сер, — насмілювався один учень, — містер Дорош учив нас ніколи не приймати на віру те, що написано на дошці і завжди перевіряти, чи немає помилок!

— І ви знаходили їх на дошці? — запитав містер Томас.

— О, так! — хором відповіли учні.

На перерві містер Томас накинувся на Михайла:

— Що ти зробив з моєю клясою, що учні більше не вірять у правильність виведених мною математичних завдань і все шукають помилки на дошці?

Михайло не міг себе вже більше стримувати:

— А що ти зробив з моїм родинним життям, що я більше не довіряю моїй дружині?

Містер Томас встиг відповісти йому лише здивованим поглядом, тоді як Михайло вже готовий був тріснути в це обличчя, яке він уже так ненавидів. На щастя, дзвоник на наступну лекцію перервав їхній двобій і не дав розвинути в скандал. Вони обидва побігли кожен до своєї кляси.

Директор школи не чув їхньої сварки і нічого не знав про математичну помилку. Але учні сьомої кляси дуже зарагували. Багато з них втратили всяку віру в силу і непомильність математичних формул. Вони втратили всякі амбіції бути інженерами, архітекторами, чи будувати атомову бомбу. Учні знову стали залюбки доїти корів до школи і після школи, і навіть часто залишалися дома біля корів. Вони хотіли бути фермерами, як і їхні батьки. Батьки-фермери помітили цю велику перемену в дітях і почули себе дуже засливиими. Корови на радощах стали давати більше молока і перестали брикатися.

Учні, що втратили віру в математичні формули, гасали по околицях і відкрили дві нові сталактитові печери. Це приваблювало ще більше туристів і вдячна держава відзначила заслуги цих учнів у пресі.

Багато фарм зміцніли.

Частина учнів здала іспити, частина ні.

Але в кінці учбового року Михайло Дорош вже більше не міг витримати і подав заяву про перевід до іншої школи. Він не міг більше щодня бачити містера Томаса і хотів би поїхати геть, далі від отих отруйних листів, що час від часу писав якийсь «друг».

Містер Томас також подав заяву про перевід до іншої школи. Він хотів мати учнів, що вірять у математичні формули, виведені ним на дошці і визнають такі за наукові істини.

Обидва нетерпляче чекали переводу й обидва сподівалися більше ніколи не бачити один одного.

Кілька тижнів пізніше Михайло отримав перевід у віддалений дистрикт, недалеко від столиці. Задоволений, він з дружиною почав швидко пакуватися. Йому було забезпечено невелике приміщення, що належало школі. Коли все було спаковане і вантажне авто від'їхало, Михайло з дружиною від'їхав у власному авті. Вони прибули півгодини пізніше. Майже всі його меблі і речі знаходилися вже в новому приміщенні ч. 1 і вантажники виладовували решту.

Приміщення, безумовно, було добре, (Закінчення на 8-й сторінці)

Таганріг під гітлерівською окупацією

Дуже швидко після приїзду до Таганрогу я довідався про існування місцевого музею на розі вулиць Олександрівської та Італійської. Будинок, де містився музей, — масивної будови збудований ще за царського режиму.

2. жовтня 1942 р., використовуючи обідню пору, я зайшов до музею, який був віддалений від нашої комендатури не більше 100 метрів. Оглядаючи музеї для мене завжди робить присемність. Я ніколи не оминав нагоди на кожному з наших постів оглянути або музей, або інші історичні пам'ятки, познайомитися з керівниками та обмінятися думками чи враженнями, тим більше, що переважно керівниками були старші громадяни, фахівці свого діла, вихованці ще старої, передреволюційної школи. Вони оповідали про свої переживання, про наукову працю зовсім за іншою формою, — як пересічні підсоветські громадяни. В таких розмовах не відчувалося самореклями, не було вічних нарікань про терпіння під більшовиками, а радше відчувалося скромність та ставлення в розмовах певних проблем. Натомість багато питали, хотіли якнайбільше довідатися про життя закордоном, про культурне життя та осяги українців.

Не раз запитували про деяких науковців старшого покоління, яких знали ще з часів українізації, коли вони брали участь в наукових з'їздах. Великою радістю для кожного співрозмовця зі мною був мій скромний дарунок у формі книжки, чи примірників «Краківських вістей», «Голосу», чи іншої української преси, яку в той час мав до диспозиції.

... При вході до музею вітають відвідувачів дві кам'яні «баби», які були більші розміром від тих, що я бачив їх у Полтавському музеї. Ті «баби» походять з околиць Таганрогу і стояли на могилах (скитських?). Зразу ж у коридорі розміщені деякі знахідки з останніх археологічних розкопок та різної величини кістки мамута, різні крем'яні знаряддя, а далі — дротяна лицарська сорочка, шолом, меч, списи, щити та малі мушкети.

Окремий відділ творить збірка російської та французької зброї з часів Наполеонівських війн. Цілий музей перервантлений різного роду портретами царів, царської родини, різних царських полководців, або визначних російських державних мужів. Окрема кімната присвячена цареві Олександрові, який помер у Таганрозі в 1825 році. Своїми такими експонатами музей зробив на мене враження царствлення.

Цікавим і багатим був відділ порцеляни (походження якої, на жаль, не знаю) з різними видами та фігурками. Зоологічний відділ не давав можливості створити у глядачів уяву про фавну околиць Таганрогу.

У великій залі внизу німецький відділ пропаганди влаштував читальню. Великі портрети Гітлера «визволителя», ціла серія знімків про «прекрасне» життя робітників у Німеччині та інші пропагандивні гасла були розвішані по стінах. На бічному столику були розставлені пропагандивні матеріали, між якими я побачив, між іншим, і скорочену історію України. Докладніше переглянувши ту історію я не мав часу, лише звернув увагу на часте вживання в історії слова «Хмельницький». На столі розставлена німецька преса, як також і російська із звільнених від більшовиків теренів.

6. жовтня я зайшов до музею вдруге. Під час оглядин до мене підійшов якийсь старший пан, одягнений у старий втертий плащ, з маленькою рідкою борідкою і почав ламаючо німецькою мовою пояснювати експонати. Я не перешкоджав йому в його німецькій конверсації і лише після деякого часу перейшов на українську мову, чим незмірно здивував мого співрозмовника. Ми познайомилися і я довідався, що моїм знайомим є професор Київського університету історик Василь Митрофанович Василевич.

Перші питання, — перші відповіді, — чи я українець; де навчився мови; чи давно в Таганрозі? На довшу розмову не було часу, бо моя обідня перерва кінчалася, а довідавшись, що професор живе в будинку музею, я пообіцяв відвідати його якогось дня вечером. Наступного ж дня вечером я вже був у професора.

Його мешкання складалося із двох

малих кімнاتок, одна з яких була кухнею і спальнею разом, а друга кімната, дещо більшенька, була кругом заставлена полицями з книжками, з малим столиком і двома кріслами, й уявляла собою робітню професора. На столі лежали різні рукописи професора, над якими він у той час працював. Надворі було вже досить холодно, також холодно було і в кімнатах професора, бо він не мав чим палити, тому і сидів за своїм столом у плащі. В кімнатах панувало безладдя. В тій же, що була кухнею, навіть було брудно. До помешкання професора треба було заходити окремим входом з музейного подвір'я. З того ж подвір'я був вхід до помешкання завідуючого музеєм, яким був москвич Строев, — архітект за фахом, і який не мав зеленого поняття про музейну працю. Весь тягар музейної праці був покладений на проф. Василевича, який офіційно був лише т. зв. науковим працівником.

Професор дуже втішився моїм приходом і після кількох чемностевих речень почав оповідати про свої переживання. Він почав свою розмову про улюблене місто Київ. У Києві він не лише народився, але й закінчив історичний факультет Київського університету. Був талановитим учнем проф. Д. Багалія і під його впливом спеціально присвятився студіям про декабристів. Показав мені кілька своїх розвідок з тієї ділянки, а також більшу працю, яку написав разом з донькою проф. Багалія. Перебуваючи в Києві, він зустрічався з визначними нашими науковцями і постатями, знав дуже багато цікавих анекдотів про проф. А. Крижського, про М. Рильського та П. Тичину. Дуже шкодує, що я не записав тих його оповідань.

Ми зустрічалися дуже часто. Я приносив йому дещо їсти, бо професор такий дуже голодував. На мою цікавість, чому професор не одружився, він з характерною професорською усмішкою відповів, що не мав часу над тією проблемою серйозніше зупинитися. Кінчаючи університет, не хотів женитися. А потім прийшла війна, в 1918-1919 рр. не було можливості. Потім прийшло переслідування більшовиками; заслання на Сибір. А тепер нова війна і також немає часу. На моє запитання, як він зупинився в Таганрозі, коли так любить і тужить за Києвом. «Не пускали», — була його коротка відповідь і почав розповідати.

В початках 30-х років (точного року він не подав і я в щоденнику не зазначив) його заарештувало ГПУ і він відбув 5 років заслання в Сибіру, де спершу важко працював, і щойно згодом вдалося йому працювати на кухні, де не раз мав змогу (нелегально) взяти в кишені трохи картопляного лущання, з якого варив собі «суп» і таким способом додатково підкріплювався.

Після відбуття 5-тиричного заслання, йому дозволили поселитися в Таганрозі і заборонили виїздити з нього. В Таганрозі одержав працю наукового працівника місцевого музею і на тій праці застала його німецько-російська війна.

З розкладених записок я виніс враження, що професор і далі робить досліді у вільні хвилини. На це вказували також розкриті книги на його столі.

(Закінчення на 9-й сторінці)

Питання, які залишилися без відповіді

В плані культурного обміну між СРСР і Британією, незалежна телевізійна спілка «АйТіВі» накрутила фільм «Москва» для своїх глядачів, який і був показаний 20. 7. 1961 р. в програмі телевізії. Були показані кремлівські церкви, де коронувалися російські цари, «царь-колокол», «царь-пушка», палац піонерів, ГУМ, Московський університет.

Під кінець програми коментатор запитав студентів університету, чи вони мають до нього якісь питання. Один із студентів дав запитання, як видно задалегідь заготовлене і добре продумане:

— Як можна пов'язати з демократією наявність в Англії палати лордів, члени якої ніким не вибираються, а свої місця у вищій палаті британського парламенту дістають по спадщині? Це питання, як кажуть, загнано в

глухий кут коментатора, хоча палата лордів, по-суті, не грає великої ролі в політичному житті країни і багато людей вважають її анахронізмом. Однак така інституція є конституційною. Відвертаючи удар, Регіналд Босанквейт на питання відповів питанням до студентів:

— Чи ви бачите якісь шляхи поліпшення советської системи?

Це питання так заскочило московських студентів, що вони замість відповіді всі загаласували:

— Ми не панімаем етого вопроса!

Ясно, що на таке питання без ризику не можна було відповісти, а тому студенти, як равлики, поховалися в шкаралулу незрозумілості.

А для нас таке питання звучить нелогічно, бо советську систему ніяк не можна поліпшити. Її треба замінити.

Т. С.

РЕЗОЛЮЦІЇ

ІХ. ЗВИЧАЙНИХ ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРІВ ДЕЛЕГАТІВ ЦПУЕН 25. 6. 1961 р.

I. Загальні збори делегатів ЦПУЕН, що відбулися в Мюнхені 24. і 25. 6. 1961 р., підкреслюють konieczність найширшого об'єднання в сучасній відповідальній хвилині всіх українських громадських сил, що стоять без застережень на засадах боротьби за державне усамостійнення України. У зв'язку з цим збори рішають поглибити організаційну працю серед української еміграції у Німецькій Федеральній Республіці, що впливає з потреб:

проголошувати правду про права й волю до суверенного й державного життя України, опертого на засадах християнського світогляду і демократії;

обороняти інтереси української еміграції в Німецькій Федеральній Республіці і права організованого українського суспільства;

зберігати українську спільноту в цій країні перед денационалізацією;

змцнювати співпрацю з громадськими центрами всіх поневоленних Московією народів, що діють у Німецькій Федеральній Республіці;

наслідувати серед німецького суспільства і серед західного світу взагалі становище за залізною заслоною про колоніальне поневолення неросійських народів і зокрема України;

поліпшити постійну опіку над українцями в Німецькій Федеральній Республіці;

скріплювати національну і релігійну свідомість українських дітей і молоді в Німецькій Федеральній Республіці; що виявляється передусім у запевненні можливостей дальшого втримування вже діючих і організування нових ук-

XVI загальні збори Союзу Українців у Великобританії відбулися в Лондоні 24.-25. березня. Збори проходили під знаком відзначення 15-тириччя діяльності Союзу. Збори присвятили багато уваги справі виховання української молоді, яка народилася вже у Великобританії. Схвалено окрему резолюцію, яка кладе на управу Союзу обов'язок приділити найбільшу увагу поширенню й поглибленню українознавства серед підрастаючої молоді. Головою нової управи Союзу збори обрали інж. Ярослава Гаврилова.

Математична помилка

(Закінчення з 7-ї сторінки)

лише мало одну незручність. Це, властиво, був дім, переділений надвоє дерев'яною перегородкою. Обидва приміщення мали окремі фронтові входи, але спільний двір. Друге приміщення ч. 2 було незайняте.

Весело насистуючи щось, Михайло оглядав обидва приміщення. Неллі ходила слідом за ним.

— Сумно, Мікі, що тут я не маю нікого знайомих, — скаржилася Неллі.

— Не журися, дороженька, тут кругом люди і ти скоро матимеш нових друзів. Ми підемо з тобою до клубу, підемо на танці, самі влаштуємо вечірку. Я зроблю все, щоб ти не скучала!

Розмовляючи, вони підійшли до вікна, що виходило на шлях. Кілька хвилин вони милувалися краєвидом з вікна. Та ось увагу Михайло привернуло вантажне авто, що звернуло з шляху і прямувало в їхній двір.

— Неллі! — гукнув він, — став чай, ось до нас гості приїхали!

Але Неллі в цей момент була десь в другому кінці дому і не чула його. Михайло деякий час пильно приглядався до двох постатей, що злізли з авто. Одна постать була боляче знайома.

Постаті зняли якусь шафу з авто і попростували до приміщення ч. 2. Михайло зірвався з місця і побіг до фронтових дверей. Він прилип до шкляної перегородки і міцно стиснув рукою мідну ручку дверей. Його ноги закам'яли, холодна ручка дверей зрослася з долонею, наче прикипіла, і він не міг рушитися з місця.

За шкляними дверима, кілька кроків від нього, ворухився і вносив свої речі в сусідню переділку ніхто інший, як його колишній друг, учитель математики, містер Джон Томас.

Його перевели до цієї ж самої школи.

Ольга ЛИТВИН

раїнських осередків дошкілля (дитячих садків), доповнюючих народних і середніх шкіл та курсів українознавства для доросту, забезпечити їх учителями, навчальними матеріалами та фінансовими засобами;

підкуватись українською культурою, зокрема в тих ділянках, розвиток яких утруднений в окупованій Московією Україні;

допомагати молодечим організаціям у їхній виховній праці;

забезпечити українську спільноту й окремих громадян правною опікою, створюючи окрему комісію для вивчення всіх правових норм, що стосуються членів ЦПУЕН.

II. Український нарід бореться за свободу всіма йому доступними засобами проти московських окупантів. Українська політична еміграція у Німецькій Федеральній Республіці, як частина українського народу, має за завдання продовжувати боротьбу всіма засобами за повну суверенність і соборність України. Маючи на увазі ці зобов'язання української політичної еміграції у Німецькій Федеральній Республіці, збори заявляють непохитну волю продовжувати боротьбу за повну політичну незалежність України й тим самим за свободу думки та слова на Батьківщині, з рішучістю поборюючи всякі розкладові впливи московської агентурно-інфільтраційної дії серед української еміграції у Німецькій Федеральній Республіці і в інших країнах західної гемісфери її поселення.

III. Збори закликають усіх національно свідомих українців до якнайтіснішого об'єднання і співпраці на громадському відтинку, поборюючи на кожному кроці деструктивно-розкладові заходи, інспіровані й прищеплені нашому громадському життю ворогами нашого народу і Батьківщини.

IV. Збори вітають ініціативу світової загально української маніфестації проти московсько-більшовицького імперіалізму.

V. Збори виносять найширшу подяку владикам Церков обох наших визнаних за надіслані загальним збором архиєпископські благословення. Особливу подяку висловлюють збори Іх Екссцеленції Екзархів для українців католиків у Німеччині, Пресвященному Кир Платонові Корнилякові за його всесторонню моральну і матеріальну допомогу для нашого доповнюючого шкільництва в Німецькій Федеральній Республіці і за окрему пожертву на покриття коштів зборів.

Рівночасно збори висловлюють щирю подяку за матеріальну підтримку урядом Баварії, Нордрейн-Вестфален і Нідерзахсен, країн Німецької Федеральної Республіки, а зокрема міністерству опіки над утікачами уряду Німецької Федеральної Республіки в Бонні, як також за моральну опіку високому Комісарові ОН в Бад-Годесберзі.

Окрему подяку виносять збори всім опікунам в США і Канаді для українського дошкілля і доповнюючих шкіл українознавства в Німецькій Федеральній Республіці.

Збори складають щирю подяку всім індивідуальним жертводавцям, які підтримували діяльність ЦПУЕН та українське шкільництво.

ПРЕЗИДІЯ ЗБОРІВ

Таганріг під гітлерівською окупацією

(Закінчення з 8-ї сторінки)

У своїй власній, великій бібліотеці мав дуже великий відділ з монографіями різних істориків.

Одного разу він мені показав срібну медаль з грамотою Київського університету за кінцеві іспити на історичному факультеті. Іншим разом при моїх відвідинках професор, між іншим, сказав мені, що він уже раз був німцями заарештований за доносом розстріяного колишнього священника, — мовляв, Базилевич комуніст. Ця справа мене зацікавила і я попросив професора оповісти про неї мені докладніше. Професор почав своє оповідання від початку німецько-російської війни.

Вибух її несподівано заскочив мешканців Таганрогу. Багато мешканців Таганрогу раділи большевицьким невдачам на фронті, однак мало хто вірив, що Таганріг після чотирьох місяців буде в руках німців.

Місцева таганрізька преса була переповнена різними комуністичними заявами та закликами до патріотизму, з широкими описами «героїства» червоної армії та остерогами перед німецькими шпигунами. Одного разу проф. Базилевич одержав доручення від місцевих партійних «володарів» написати відповідно до моменту історичну статтю до місцевої газети. Не було виходу. Про відмову не було й мови. Маючи за собою 5-тирічне заслання і відповідні примітки в картотеці НКВД, він мусів виконати це завдання. І він написав статтю про боротьбу князя Олександра Невського проти лицарів Тевтонського ордену, а в кінцевому слові ствердив, що як Олександр Невський переміг тевтонських лицарів, так само червона армія, під «мудрим» провідом Сталіна, розіб'є німців.

Напевно ніколи професор не сподівався, що та його історична стаття стане причиною його ліквідації. Колишній священник москаль Балдін до свого доносу в гестапо долучив також і ту газетну статтю проф. Базилевича, як підтвердження того, що професор є комуніст. Під час переслухань у гестапо, перекладачем був українець із західних земель України, якому професор докладно пояснив ті обставини, в яких він писав ту статтю і категорично заперечив твердження, що він є комуніст. І завдяки прихильному ставленню українця, професора звільнили із тюрми.

Довідавшись про такий випадок, я порадив професорові якнайскорше покинути Таганріг та виїхати до Києва. До міста, яке він так любив та з яким зв'язані його найкращі молоді переживання. Я обіцяв йому дістати в нашій комедатурі відповідну перепустку, без якої неможливо було користатися залізницею.

На мою пропозицію виїхати найскорше, професор вказуючи рукою на свою велику бібліотеку, запитав: «А що буде з ними?» Я переконував його, щоб не звертав уваги на ті книги, а негайно виїхав, бо тепер військовий час і треба залишити місто, в якому він мав багато ворогів, які, пізнавши націонал-соціалістичні методи ліквідації людей, захочуть і його зліквідувати.

Ніби передчуваючи загрозу для проф. Базилевича, а через кілька днів пізніше знову пропонував йому виїзд. Однак він не погодився. Чи може він мав якісь свої особисті причини не показуватися в Києві, не знаю, хоча Київ його цілий час манив.

Хочу дещо сказати про «працю» гестапо в Таганрозі.

Арешти підозрілих людей у комунізм, а чи колишніх партійців відбувалися кожного дня. Арешти виконувала або міська поліція, або гестапо разом з поліцією. Після арешту в'язень перебував у тюрмі при поліції, де поліція робила перші допити, а акти допитів відсилали в гестапо. В актах подавалися провини арештованого та протоколи слідства. Поліція, яка підлягала гестапо, важко била в'язнів і знущаннями вимушувала з них дізнань. Не кожного арештованого переслухувало гестапо. Ствердження вини поліцією вистачало для ліквідації заарештованого. Арештований не мав можливості поставити свідків у свою оборону, бо гестапо не стояло на засаді правопорядку. Для гестапо життя людей не являло жадної вартості, а поліція мусіла виконувати накази гестапо.

Після розстрілу жертви гестапо грабувало найцінніші речі.

Перекладачами в той час в гестапо було двоє чи троє фольксдойчерів з Поволжя, колишні вояки червоної армії, які не визначалися ані освітою, ані інтелігентністю, ані знанням тодішніх проблем. Але щоб приподобитися всевладному в Таганрозі гестапо, яке їм дуже імпонувало своєю брутальністю, ці перекладачі завжди вимагали ліквідації в'язнів, перекладаючи зізнання в'язнів на німецьку мову обов'язково на шкоду в'язня.

30. жовтня 1942 р. мене, як перекладача, взяв із собою ад'ютант нашої комедатури на інспекцію приміщень тюрми в будинку поліції. Коли ми зайшли на подвір'я поліції, там відбувалася картина «розвантажування» тюрми. Засуджених вивозили на розстріл. Ціле подвір'я було обставлене поліцейськими з гвинтівками в руках. На середині подвір'я стояло відкрите вантажне авто. Начальник поліції з гестапівцем і перекладачем викрикували прізвиська. В'язні вилізали на авто і лягали лицем вниз.

Викликали одного чоловіка на мильціях. Він хотів подати свої мильці поліцаєві, який стояв на авті. Та в той момент підійшов гестапівець, забрав у нього мильці і зо сміхом сказав, що йому вже мильці не будуть потрібні, бо його скоро зовсім «вилікують».

Напроти відчиненої брами було видно зажурених жінок, які з клунками, дуже часто з малими дітками на руках, чекали, щоб передати своїм найближчим щобудь, та з німим жахом дивилися на в'язнів, між якими напевно були й їхні найдорожчі. В'язні вилізли на авто без жодного спротиву. Очі їхні нервово бігали, оглядаючи довкілля, ніби востаннє прощаючись із своїми рідними.

Як мене поінформував начальник поліції Стоянов (болгарин з походження, запеклий російський патріот), в той день було розстріляно 175 в'язнів. Він не шукав якихось злагіднюючих обставин для звільнення не-комуністів, а своїми опініями допомагав у тих розстрілах.

Використовуючи одного дня обідню перерву, я хотів відвідати проф. Базилевича. І йдучи сходами вгору, якраз зустрів його. Він виходив з музею. Руки мав у кишенях свого витертого плаща, голова схилена... «Дай Віг здоров'я», — було моє стале привітання. — Я заарештований, — сказав півголосом професор. Щойно тоді я зауважив позаду професора якогось цивільного і гестапівця в уніформі. Цивільний був, як я довідався, перекладачем — поволзький німець.

Та коротка фраза професора мене дуже засмутила і я залишив музей та повернувся в комедатуру. Ні від кого я не міг довідатися про причину арешту проф. Базилевича.

26. листопада, будучи в місті, я зайшов до Стоянова і запитав, як справа з проф. Базилевичем. Нічого не відповідаючи мені, він узяв книгу-реєстр в'язнів, відкрив її і показав мені біля прізвиська професора поставлений червоним олівцем хрестик, апатично промовивши, що він (себо професор) має вже «холодні ноги». Завтра мають розстріляти всіх тих, прізвиська яких позначені червоними хрестиками. Цю жахливу вістку Стоянов переказав таким звичайним тоном, ніби там ходило про якісь маловартісні речі, а не про життя людей.

27. листопада ранком прийшов до мене директор музею Строев за порадою, в який спосіб допомогти проф. Базилевичу, від якого одержав він коротеньку записку, як підтвердження одержання скромної передачі. Професор написав у російській мові: «Благодарю. Получил исправно. Пока здоров. Прошу позаботиться о моих личных вещах. Как-нибудь через неделю передайте что-либо. Шлю привет. Сохраняйте мои вещи и научные рукописи.» Лист цей датований 26. 11. 1942 року, отже за день перед смертю. Оригінальну цю записку я передав проф. Курінному в Мюнхені.

Наступного дня після розстрілу прийшов гестапівець разом з перекладачем. Закликавши директора музею Строева, зробили побіжну ревізію в помешканні професора. Гестапівець, побачивши брудне ліжко, навіть не хотів нічого

Оракул чорної імперіялістичної ночі

(Продовження з 1-ї сторінки)

(заохочення), будуть застосовуватися увесь час ГРОШІ, ЯК СТИМУЛ, КОНТРОЛЬ РУБЛЕМ, і т. д. Всі ці визначення беремо цілком з «програми КПСС» (нової ціє!). Ось прочитуємо дещо. Намалювавши картину комуністичного раю, який прийде за 20 років, оракул каже, як це буде здійснено:

«Партія закликає радянський народ працювати наполегливо, надхненно. Кожен трудящий повинен виконати свій обов'язок у будівництві комуністичного суспільства...»

А якими методами це має бути здійснено, тобто якими методами буде будуватися комунізм ці 20 років, ось:

«Необхідно завжди поліщувати... нормування, системи оплати праці й преміювання, контролювання карбованцем кількість і якість роботи, недопускати зрівнялівки, посилювання колективних форм матеріального стимулювання...»

От вам і «кожному по потребі, від кожного по змозі! Потогонна система сталінського типу. Або:

«В комуністичному будівництві необхідно цілком використати товарно-грошові відносини... Велику роль при цьому відіграє застосування таких інструментів розвитку економіки, як господарський розрахунок, гроші, ціна, собівартість, прибуток, торгівля, кредит...»

Разом з попереднім, це все становить досконалу потогонну систему при незмінній диктатурі партії, яка не відпадає ані в період «до» ні «після» збудування комунізму; бож партія залишає за собою роллю «провідника й учителя» мас, плянуючого «центру», контролю, адже суспільство при комунізмі не може бути такою собі отарою овець без «вождя й учителя», а то ще піде не туди, до якогось «ревізіонізму» чи «космополітизму».

Та про те, що робитиме комуністичне суспільство, суспільство, нарешті, ситих і одягнутих людей, куди вони йтиме далі, перегнавши Америку в «програмі» московського оракула, нічого не говориться. Сюди заглянути він не в силі, або сказати не хоче. Над ним довіле інше, і він сам не помічає, який же він жалогідний і як він викирив усю нищість (і ми би сказали, нечесність) цілої його вовтузні.

Читаючи всю цю ахінею комуністичного оракула, виникає така картина: ціною колосальних жертв і напруги, ціною винародовлення багатьох націй будеться «комунізм», як ото будують будинок. Одного дня, нарешті, рівно через 20 років, будинок буде готовий. Знімуться трагічні і драстичні ризтовання, замиється піт і кров з каменів і панелів, будівничі, цілі покоління їх, полягнуть здебільша кістями, і тоді до будинку увійдуть нові мешканці, яким все це дістанеться даром, яким вже не треба буде мучитися і страждати, бігти під бужалом ріжних «стимулювань» і «премій», «акордів», «виконань і перевиконань»; десь самі собою щезнуть «тунеядці» й «спекулянти» і щезнуть закони про їх розстрілювання, а чи їх усіх до того вже буде порозстрілювано, — прийдуть нові люди, прийдуть небожителі, і заживуть у раю. В «комунізмі». Будуть безплатно їсти й безплатно пити, безплатно кататись на машинах і літати на літаках, безплатно користатися з усіх благ цивілізації... Словом настане суцільне царство не кого іншого, як суцільних «тунеядців» і «нероб». Таки справжніх, як бачимо з програми.

Така чудасія. Але що в ній трагічного, це — ідеал. Істи, істи й істи!.. І все

рухати. Натомість перекладач під матрацем знайшов мішечок з золотими царськими монетами. З кімнати забрали деякі книжки та якісь приватні речі професора, між якими була і срібна медаль Київського університету.

Коли в п'ятницю 27. листопада професора виводили о 6-й годині ранку, то він сердечно попрощався з усіма в'язнями, сказавши: «Мабуть надовго розстаємось.» Про це розказав мені один арештований, який рубав дрова в комедатурі й який сидів у тій самій камері, що й професор. В той день було розстріляно 22 особи.

Хай цих кілька слів мого спогаду будуть спізненим неповним некрологом. На еміграції є кілька його знайомих та співпрацівників, які ці мої скромні дані доповнять. Г. О.

безплатно. І на цей ідеал вся оракульська ця епопея зорієнтована.

Це ідеал голодної людини! Ось в цій суті. І на цей ідеал партія відповіла. Характерним є, що в усій програмі нічого не говориться ані про свободу людини, справжню свободу, ані про волю слова, зборів, друку, мистецтва, ані про політичну свободу, ані про національну свободу. Але це, останнє, буде темою окремої статті нашої. Отже — нічого немає про те інше, що мало б наповнити людину, крім хліба. Чисто «тунеядський» ідеал, тобто ідеал розстрілюваних сьогодні трудящих, згодованих і вбогих матеріально і духовно, партія поклала в основу своєї «програми» аврального комунізму, негайного комунізму, негайного земного раю.

ДЕ ПІДОШВА ЦЬОГО МОН-БЛЯНУ КОМУНІСТИЧНОЇ ПРОЄКЦІЇ?

Відомим є, що в багатьох примітивних релігіях ідеал «раю» витворено рабами, або упослідженими. Або ж він витворений іншими для рабів і упосліджених.

Ідеал цієї «програми» КПСС теж витворений для рабів, для мільйонів і мільйонів каторжників червоної московської імперії. В ньому багато від звичайнісінької собі релігії, віри, чаклування. Гіпотизування раба ідеалом прийдешньої нагороди завтра за його муки сьогодні. Якщо взяти окреслення з арсеналу самих таки большевиків, то ця от програма — це є ніщо інше як «опіум для народу», коняча доза його, в надії тим опіумом замаскувати йому голову (не «йому», а «ім», народам СССР). Тому в цій «програмі» більше від демагогічної деклямації, аніж від реальної програми. Це белетристика в дусі отого славновісного «соцреалізму», тільки дуже вже бездарна. Вона нікого не переконує.

Але чому? Вище було сказано, що ця програма демаскує большевицьке фіяско в дотеперішньому будівництві комунізму. Формули «буде», «станеться», «розширяться», якими напхана вся геть «програма», відштовхуються від того що є. Власне, від трагічної дійсності сьогодні. І тому ця програма цінна тим, що з неї можна цілком точно уявити картину советської хвалені дійсності нині, обертаючи зір від вершини комуністичної проєкції вниз, до її основи, — з чого вона виростає.

«Буде» страхування для колгоспників через 20 років, бо його... немає сьогодні.

«Буде» культурна торгівля, бо... її немає сьогодні.

«Буде» розв'язана житлова проблема, бо... вона трагічна сьогодні.

Оплочувані відпустки для колгоспників «будуть» завтра, бо їх... немає сьогодні, немає вже ТРИ ДЕСЯТИЛІТТЯ, бо це раби й каторжники, мученики...

«Буде» всім подостатку їсти, бо... немає чого їсти сьогодні, і протягом уже 44 років немає подостатку, хоч соціалізм уже й «збудовано»!

Сьогодні є голод і холод, попрі всю пропагандивну кремлівську браваду й крик про «всесвітні успіхи» та перегаляння Америки.

І т. д. Сьогодні немає нічого з того, що «буде» завтра, і то галопом, за 20 років.

Отже, трагічна ситуація сьогодні, наростання величезного незадоволення в масах, розквіт ревізіонізму, антирежимних настроїв, бажання змін, зріст симпатій до Заходу, втрата віри в здібності Кремлю побудувати не то що рай, а бодай сяке таке пристійне людське життя, — ось це все змусило московську імперіялістичну олігархію гордити цей пиліт, що зветься «ПРОГРАМА КПСС», малювати це мальовидло негайного земного раю. Малювати й, оком не змигнувши, «заправляти арапа».

Якщо в результаті майже 45-річного «будівництва комунізму» досі Московська імперія далі не пішла масового геноциду й введення смертної кари за «дармоїдство» трудящих, то чого вона зможе досягти ще за 20 років мук народних і комуністичних вивісекцій засобами терору й потогонної практики над трудящими?

Можна сміливо сказати, що по закінченні обіцяних 20 років будуть ті ж самі висліди, як і після практики 45-річної, якщо ще не гірші. Чудес не

(Закінчення на 12-й сторінці)

ЦЕ і ТЕ

3 бльокнота спостережника

Лондон, п'ятниця 4. серпня

Вістка про несподівану смерть д-ра Любомира **Ортинського**, особливо для тих, що знали його особисто, була найчорнішою новиною тижня. Що цей енергійний, молодий, ерудитний і жартівливий чоловік більше не живе — тяжко повірити, але така вже наша примхлива гостина на цьому світі.

Хто знав цього вдумливого журналіста й діяча особисто, тому не треба довго шукати прикладу для слова «рухливість». Цим прикладом, завжди і скрізь, міг служити Л Ортинський. Як він встигав взірцево виконувати безліч обов'язків, втримувати кореспонденційні й особисті контакти, подорожувати по країнах, то Бог один знає.

Його проникливість і вміння доступитися до політичних храмів, двері яких для більшості еміграційних політиків залишаються закритими, одного часу в Мюнхені вважалися прислівними. В політичних кулуарах УНРадівського табору розмови про можливе приступлення ОУН(з) до Центру обов'язково зводилися до імені Ортинського, бо в його особі вже тоді можна було бачити обіцюючого молодого кандидата на керівника ресорту закордонних справ.

Хто читав його статті в «Сучасній Україні», хто отримував добре редаговані ним «Вісті Братства» дивізіонників, хто знав про його весторонне заангажування в УГВР, а описав в студійному в-ві «Пролог», хто мав нагоду слухати його блискучі доповіді, чи виступи в дискусійних клубах, той знає, що в особі покійного еміграція втратила потенційного політика й людину великого формату.

Л. Ортинський добре володів 5-ма мовами і посідав якість прецизного, де треба, вислову, а також вміння в особистій розмові зондувати наміри співрозмовників, будь вони дипломатами, представниками ворожих еміграцій чи речниками різних українських політичних груп.

Але найхарактернішою його рисою була веселість. Усміх ніколи не покидав його обличчя. Також він був одним із стовпів леманія на еміграції загород,

Про Марна Єфімовіча...

(Закінчення з 4-ї сторінки)

тоють читачі. — Хтось його за отаку провокаційно-українофобсько-крокодилячу писанину покарає? Уб'є, може?

Ніхто його не каратиме, ніхто не вбиватиме. Але з ним, якщо він і далі водитиметься з крокодилами, може статися щось страшне. Заглянувши якогось ранку в дзеркало, Марк Єфімовіч, замість дотеперішнього свого обличчя, побачить там крокодилячу морду. Але це ще й не все. Прийшовши того дня до редакції на працю, він знайде на столі цілу купу листів, і кожний із тих листів починатиметься, замість «Дорогой Марк Єфімовіч», ось так: «Дорогой Крокодил Єфімовіч...» і т. д.

Що, скажете, такого не може статися? Станеться!

А якщо не вірите, сьогодні ж беріть-ся вивчати еволюційну теорію Дарвіна.

МАРТИН ЗАДЕКА

поставлених на ґрунті територіального походження. Делегати 4-го з'їзду УРДП напевно пам'ятають його теплий братерський, блискучий виступ в залі засідань.

Новина тим тяжча, що така талановита й енергійна людина відійшла на 42-му році життя. Прощай, Товаришу. Прощай, Галичанине з великої літери!

Недавно я читав книжку видатного італійського письменника А. **Моравія** «Дві жінки» (тепер перероблену на фільм), суть якої виключно скерована на безхребетність всієї італійської нації. Перед читачем проходить ціла галерея персонажів, які намагаються особисто виминути щупальців світового конфлікту (минула війна) і перечекати завірюху збір моральних і фізичних боягузів, які розсипаються полум'яними і вченими фразами, але особисто воліють не втручатися в дію, а все чекають на визволення від когось... Але визволення, навіть без їхнього втручання, теж жадає ціни і в кінці багато з них накладають головами, бо машина визволення чи поневолення підкоряється непричетним шоферам, а ці для сортування не мають ні часу, ні охоти.

Таке саме враження стаєш після прочитання книги М. **Приходька** «Далекими дорогами». Герої твору — це топа, що вміє декламувати гаслами і деколи навіть сипе словесними погрозами, але в дійсності всі персонажі, за винятком хіба покаяного енкаведиста, так як і в А. Моравії, намагаються оминати особистого встрявання в конфлікт та по вуха зайняті, якби перечекати лиху годину збоку дороги. Вони вічно балакають про визволення **кимось**, але самі не здібні ні на який самовияв. А як герой твору, йдучи через повстанський терен, виправдовує свою відмову від «боротьби в лісі», то це варте особливого виділення.

А Моравія своїх персонажів засуджує, кепкує з них, устами однієї особи називає їх «свиньми». М. Приходько — ідеалізує своїх дійових осіб, підносить їх до ранги прикладу й наслідування. Моравія свою думку передає виключно мистецькими засобами, а Приходько — памфлетом, який він чомусь назвав «романом для дорослих». В цьому різниця.

В журналі «Сучасність» уривками друкується модерністичний твір Ю. **Тарнавського** «Шляхи». Твір дуже бідний на глибину думки в нормальному розумінні слова «глибина». Але в модерністів є своє, підставне розуміння. Мабуть, за цією специфічною школою творі оцінюється дуже високо, бо в ньому повно довгих прихопатних сентенцій, натяжок на «приголомшуючі» контрасти і, зрозуміло, обов'язково є туманність спрямованості твору.

Проте... Всім адептам і прихильникам кресного слова раджу цей твір прочитати. Ще ні в якому творі українського автора я не зустрічав такого багатства порівнянь, як в «Шляхах». Їх так багато, як вишень на дереві погідного літа. Всі вони свіжі, кольористі,

оригінальні, влучні, сочні, що зривати їх — одна примісність. Признаюся: багато з них я виписав у свій нотатник. Тому, якщо модерністи беруться за перо, гнані словесно-геометричними імпульсами — хай живуть модерністи! Чи створять вони щось епохальне — не важно. Але що передавальні можливості українського слова вони поширяють — в це я почав вірити після читання «Шляхів».

Советська виставка в Лондоні, як про неї не сурмили, як не кричали, почалася майже при повній байдужості лондонської публіки. В день відкриття советська адміністрація й обслуга почувалися: дуже ніяково, бо стендів багато, а гостей-відвідувачів — одиниці.

Я йшов на виставку з вірою, що «майстри парадів» перевершили самих себе, і зберуть багаті пропагандивні жнива. Але те, що побачив, викликало в мені лише почуття іронії і більш нічого. Все, виставлене на стендах, я вже бачив, тільки в кращому західному викінченні.

Оракул чорної імперіялістичної ночі

(Закінчення з 9-ї сторінки)

буває. Очевидно, **декретом** комунізм буде проголошений, але що з того. Соціалізм теж був проголошений, але що ж то за соціалізм, коли після його приходу вводиться смертна кара для голодних, що з голоду вдаються до спекуляції (з гарного життя хто понесе голову на смерть за шматок хліба?)

Та московський оракул сам розуміє, що його просторікування на тему раю в 20 років на місці сьогоднішньої юдолої сліз, — це, м'яко кажучи, блеф. Тому він вже зразу приготував шляхи для відступу, чи, точніше, формулу виправдання за провал: це кивання на «**міжнародні ускладнення**», які, мовляв, «можуть перешкодити» здійсненню обіцянок. А оскільки ці «ускладнення» завжди фабрикє сама КПСС, то вона ключ до «запасного виходу» має в своїй кишені.

Порочне ж зерно закладено в самій «програмі», — це брак найголовнішого, навіть при спроектованому комунізмі, навіть в теорії! — **брак свободи для людини**. Є лише «свобода» в лапках свобода лімітована безліччю винятків, різними «але». Свобода не для людини, а свобода для комуністичного манекена, носія комуністичної доктрини. «Свобода» в державі, за якою зберігаються всі атрибути «апарату насильства», — в державі з диктатурою пролетаріату. При чім, дуже вже цікавим (і драстичним) є трактування «програмою» ролі держави при «комунізмі» че-

Лише перед двома об'єктами я роззявиз рота: перед зразками вугільної машинерії, та перед моделем літака «Ту-114». Також полетішено зідхнув, коли побачив, що тепер по колгоспних полях «гуляють» маленькі комбайни, такі, як ми побачили в Англії ще 1947 року. Та чи колгоспникам від того легше — питання.

Все інше — на західні стандарти — ні до чого. Але виставка має успіх серед представників азійських і африканських народів. Їх захоплює факт, що країна, яка 40 років тому була найвідсталішою в Європі, сьогодні спроможна продукувати такий багатий асортимент промислових виробів. А звідси висновок — треба, мовляв, наслідувати її методи.

Ось чому я тверджу, що нам треба організувати політичне представництво в Африці та намагатися зміцнювати зв'язки й контакти із студіючою африканською молоддю. Насамперед їм ми мусимо розказати про справжню суть отих метод.

О. КЕЙ

рез 20 років. Держава остається, бож остається й роля «мудрої партії», як опікуна народних мас, держава має здійснювати... щоб ви думали, читачу? **Диктатуру пролетаріату, як «диктатуру більшості над меншістю**». Так в програмі й пояснюється поняття «диктатури пролетаріату» в наступній фазі розвитку советської системи, — це має бути «**диктатура більшості над меншістю**». Дивовижний парадокс, але факт. Над ким же це мусить бути диктатура більшості? Чи не над «тунеядцями» й «ледарями»? Але коли заглянути в корінь справи, то все стає ясно — це ж мова про **диктатуру партії**, і слова тут про більшість», це тільки димова заслона; аджеж провідна роля партії лишається й при «комунізмі», то ж їй і диктатуру здійснювати застерігається повне право; іменем народу, ясна річ, іменем «більшості». От тільки питання «меншості», над якою має бути здійснювана диктатура, лишається загадкою.

Але ціла ця «програма» має ще інший плян, і тому ця загадка сама по собі роз'яснюється, щодо призначення апарату держави, як знаряддя диктатури, — треба все пам'ятати, що це був і лишається **АПАРАТ ІМПЕРІЇ**. Апарат **Московської імперії**, до того ж.

І тепер слід перейти до іншої, окремої теми: національне питання в «програмі» КПСС. Але це буде темою іншої статті.

І. БАГРЯНИЙ

До всіх передплатників „Енциклопедії Українознавства“

Чергові, незалежні від в-ва, технічні труднощі спричинили тримісячне спізнання появи 15-го зошита ЕУ/2. Ми були заповили його появу на квітень, тимчасом мали змогу розсилати його щойно в кінці червня ц. р.

Підготовляємо переплет і розсилку третього тому ЕУ/2 й у зв'язку з цим звертаємося до всіх передплатників, які в останніх трьох роках зміняли місце свого замешкання, **щоб негайно повідомили нас про зміну адреси**, якщо цього вони дотепер не мали змоги зробити. Третій том ЕУ/2 висилаємо, як завжди, порученою поштою. Розсилка, при

нашій надміру скромним адміністративному апарату, забере кілька місяців часу.

Вміжчасі праці над появою чергових зошитів інтенсивно продовжуються. Всіх, ще залягають з передплаткою прохасмо її вирівняти. **Повідомляємо, що наклад першої, загальної частини ЕНЦИКЛОПЕДІЇ УКРАЇНОЗНАВСТВА повністю вичерпаний.**

Просимо вибачення за неможливість дотримати заповідженого речення й дякуємо сердечно за прихильність до нашого почину.

В-во

ЕНЦИКЛОПЕДІЇ УКРАЇНОЗНАВСТВА
Адреса: Verlag «MOLODE ZYTTIA»,
München 13, Hohenzollern Straße 100

МАТРИМОНІАЛЬНЕ

Самітний українець має бажання познайомитися з українкою віком до 28 років в справі одруження і виїзду до США. Писати на адресу «УВ» для «Полтава 101».

(—:—:—:—)

Українські Вісті

Тижневик політики, культури і громадського життя
РЕДАГУЄ КОЛЕГІЯ

Адреса редакції й адміністрації
„U K R A I N S K I W I S T I“

Neu-Ulm/Donau, Schließfach 32

Місячна передплата «УВ» в Німеччині, включно з пересилкою, коштує 3.50 нм.

Увага, хворі, слабі, нервові!

Накрово стверджено, що відомий лікувальний засіб

„KALEFLUID“

повертає рівновагу організму і нервовій системі, відроджує сили й організм.

„Kalefluid“ — екстракт із життєдайних залоз тварин рекомендується приймати при загальному ослабленні, нервовій депресії, невромі, астенії, артритах і старечих недугах, ослабленні пам'яті, безсонні і в деяких випадках при підвищеному тиску. Жінкам, крім вищеперелічених випадків, також під час перехилового віку.

„Kalefluid“ — нагороджено 5-ма золотими медалями — в Папвжі, Лондоні, Рамі, Фльоренці і Брюсселі.

„Kalefluid“ — сильний, випробований засіб для відбудови організму

Адреса виробництва і централі:

Laboratoires du Kalefluid, 66, Bd. Exelmans Paris 16. France.

AUSTRALIA: Mr. P. Miller 35, Balmoral Str. Blaktown N.S.W.

CANADA: Pharmacie Brunelle 5757 Boulv., Monk Montreal

На жадання висилаються безкоштовно проспекти українською мовою.